

Prikaz pet primarnih emocija na studijskoj portretnoj fotografiji

Kuzmić, Elizabeta

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:643824>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-08**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 655/MM/2019

**Prikaz pet primarnih emocija na studijskoj portretnoj
fotografiji**

Elizabeta Kuzmić, 0808/336

Varaždin, rujan 2019.godine

**Sveučilište
Sjever**

Odjel za Multimediju, oblikovanje i primjenu

Završni rad br. 655/MM/2019

**Prikaz pet primarnih emocija na studijskoj portretnoj
fotografiji**

Student

Elizabeta Kuzmić, 0808/336

Mentor

doc. art. dr. sc. Mario Periša

Varaždin, rujan 2019. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za multimediju

STUDIJ preddiplomski stručni studij Multimedija, oblikovanje i primjena

PRISTUPNIK Elizabeta Kuzmić

MATIČNI BROJ 0808/336

DATUM 27.9.2019.

KOLEGIJ Medijska fotografija

NASLOV RADA Prikaz pet primarnih emocija na studijskoj portretnoj fotografiji

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Depiction of five primary emotions in a studio portrait photography

MENTOR doc. art. dr. sc. Mario Periša

ZVANJE Docent

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. doc. art. Robert Geček - predsjednik
2. mr. sc. Dragan Matković v. pred. - član
3. doc. art. dr. sc. Mario Periša
4. doc. dr. sc. Darijo Čerepinko - zamjenski član
5. _____

Zadatak završnog rada

BROJ 655/MM/2019

OPIS

Fotografija prikazuje trenutak onakav kakav jest. U fotografiji možemo pohraniti svoje uspomene i trenutke koje želimo zapamtiti, a isto tako možemo prikazati emociju, emociju koju smo u tom trenutku doživjeli. Uz pomoć fotografije sve emocije mogu se dokumentirati i spremati za vlastite potrebe. Tako ljudi često fotografiraju članove obitelji na kojima su osobe sretno tako da im ostanu zauvijek u lijepo sjećanju. U ovom radu krenut će se od povijesti fotografije preko portretne i studijske portretne fotografije. Također će naglasak biti na studiju te objašnjenju vrsta rasvjete. Na kraju uz nabiranje pet primarnih emocija bit će prikazane autorske fotografije emocija, te istraživanje u kojem će se prikazati koja boja bolje odgovara kojoj emociji.

U radu je potrebno :

- Prikazati povijest fotografije
- Definirati pojam portretne i studijske portretne fotografije
- Nabrojiti i objasniti pet primarnih emocija
- Napraviti seriju fotografija s prikazom emocija u studiju
- Napraviti istraživanje utjecaja primarnih i sekundarnih boja pri prikazu emocija na fotografiji

ZADATAK URUČEN 30.5.2019

Predgovor

Svrha ovog rada bila je da se prikažu emocije na fotografiji i podigne svijest da je normalno prikazivati emocije u vanjskom svijetu. Tijekom izrade završnog rada i istraživanja upoznala sam se s mnogim psihološkim i tehnološkim utjecajem boja, fotografije i emocija na ljude.

Zahvaljujem se mentoru Mariu Periši na nesebičnoj pomoć, korisnim savjetima i komentarima tijekom izrade završnog rada.

Također se zahvaljujem obitelji na konstantnoj podršci i razumijevanju tijekom mog obrazovanja.

Sažetak

Fotografija prikazuje trenutak onakav kakav jest. U fotografiji možemo pohraniti svoje uspomene i trenutke koje želimo zapamtiti, a isto tako možemo prikazati emociju, emociju koju smo u tom trenutku doživjeli. Kroz fotografiju postalo je lakše se izražavati, odnosno postalo je lakše prikazivati stvarnost. Isto tako lakše je bilo prikazati i sačuvati emociju čovjeka kako se u tom trenutku osjeća.

Emocije se odnose na osobnost svake osobe pa tako i nas samih. Uz pomoć fotografije sve emocije mogu se dokumentirati i spremati za vlastite potrebe. Tako ljudi često fotografiraju članove obitelji na kojima su osobe sretne tako da im ostanu zauvijek u lijepo sjećanju.

U ovom radu krenut će se od povijesti fotografije preko portretne i studijske portretne fotografije. Također će naglasak biti na studiju te objašnjenju vrsta rasvjete. Na kraju uz nabranje pet primarnih emocija bit će prikazane autorske fotografije emocija, te istraživanje u kojem će se prikazati koja primarna ili sekundarna boja bolje odgovara kojoj emociji.

Rad je napravljen na ovu temu zbog potrebe izražavanja svojih emocija, da se svi ljudi oslobode i prikažu emocije onakve kakve jesu iako samo na fotografiji.

Ključne riječi: *fotografija, emocije, studio, portretna fotografija, primarne i sekundarne boje*

Abstract

The photo shows the moment as it is. In photography we can store out memories and the moments we want to remember, and we can also display the emotion, the emotion we experienced at that moment. Through photography it became easier to express or it became easier to portray reality. It was also easier to show and preserve the emotion of a person at that moment.

Emotions relate to the personality of each person and also ourselves. With the help of photography, all emotions can be documented and saved for their own needs. So, people often take pictures of family members that shows that people who are happy and they can have that memory with them forever.

This work starts from history of photography through portrait and studio portrait photography. Emphasis will also be places on the studio and explanation of the types of lighting. Finally, along with the list of five primary emotions, the author's photographs of the emotions will be displayed as well as a research that will show which primary or secondary color is better suited to which emotion.

The work was made on this topic because of the need to express emotions, for all people to free themselves and show emotions as they are, although only in the photography.

Keywords: *photography, emotions, studio, portrait photography, primary and secondary colors*

Popis korištenih kratica

ISO eng. International Organization for Standardization
U fotografiji se odnosi na osjetljivost senzora na svjetlost.

Sadržaj

1.	UVOD	1
2.	O FOTOGRAFIJI	3
3.	PORTRETNA FOTOGRAFIJA	5
3.1	POVIJEST	6
3.2.	AUTORI PORTRETNE FOTOGRAFIJE	8
3.2.1.	Robert Cornelius (1809. –1893.)	8
3.2.2.	John Draper (1811. – 1882.)	9
3.2.3.	Arnold Genthe (1869. – 1942.)	11
3.2.4.	Steve McCurry (1950.)	12
3.2.5.	Dorothea Lange (1895. – 1965.)	13
3.2.6.	Diane Arbus (1923. – 1971.)	14
4.	STUDIO	16
4.1.	POZICIJA SVJETLA U STUDIJU	16
4.1.1.	Glavno svjetlo	17
4.1.2.	Stražnje svjetlo	18
4.1.3.	Dopunsko svjetlo	18
4.1.4.	Pozadinsko svjetlo	19
4.2.	VRSTE SVJETLA U STUDIJU	20
4.2.1.	Strobe	20
4.2.2.	Kontinuirano	21
4.2.3.	Bljeskalica	21
4.3.	DODACI ZA PODEŠAVANJE RASVJETE	22
4.3.1.	Sjenila i reflektori	22
4.3.2.	Usmjerivači	23
4.3.3.	Raspršivači	23
5.	STUDIJSKA PORTRETNA FOTOGRAFIJA	24
5.1.	POVIJEST	25
5.2.	AUTORI STUDIJSKE PORTRETNE FOTOGRAFIJE	25
5.2.1.	Man Ray (1890. – 1976.)	25
5.2.2.	Richard Avedon (1923. – 2004.)	26
5.2.3.	Annie Leibovitz (1949.)	28
5.2.4.	Irving Penn (1917.- 2009.)	29
5.2.5.	Yousuf Karsh (1908. – 2002.)	30
6.	PET PRIMARNIH EMOCIJA	32
6.1.	EMOCIJE I BOJE	34
6.2.	EMOCIJE I FOTOGRAFIJA	35
7.	PRAKTIČNI RAD	36
8.	ISTRAŽIVANJE UTJECAJA PRIMARNIH I SEKUNDARNIH BOJA NA STUDIJSKOJ PORTRETNOJ FOTOGRAFIJI KOD PRIKAZA PET PRIMARNIH EMOCIJA	47
8.1.	Metodologija istraživanja	47

8.2. Rezultati istraživanja	48
9. RASPRAVA	54
10. ZAKLJUČAK	55
LITERATURA.....	57
Prilozi.....	65
Anketni upitnik	66

1. UVOD

Fotografija je opće poznata svima. Svi u današnjem svijetu upoznati su fotografijom kao medijem koji nešto prenosi. Iako je raširena po cijelom svijetu, mnogo ljudi zapravo ne shvaća suštinu fotografije i ne vide njezinu važnost u prenošenju stvarnosti. Sama fotografija prikazuje svijet i ljude takvi kakvi jesu. Kamera lovi savršen trenutak i čuva ga zauvijek u obliku fotografije. Od samih početaka imala je važnu svrhu, bilježila je važne i određene trenutke u životima svih naroda. Fotografija se smatra nastavkom slikarstva, jer i ona sama bilježi trenutke ljudi na njoj. Iako je slikarstvo bilo veoma razvijeno u prošlim stoljećima, izumom fotografije olakšao se taj način stvaranja umjetnosti.

Fotografija se pojavljuje u svim aspektima ljudskog života, te isto tako i mijenja sam taj život sa svojim postignućima i mijenjanjem tehnologije. Kao jedan od glavnih medija u prenošenju informacija i znanja, današnji život bez fotografije je nezamisliv. Smatra se jednim od najvažnijih vizualnih načina da se prikaže ono što se događa oko nas. Napretkom tehnologije manipulacija same fotografije i promatrača iste postala je lakša nego ikad. Vizualna pismenost kod ljudi nije daleko raširena, te je zbog toga današnjim medijima lakše lagati i manipulirati s nekim informacijama. Zbog mijenjanja cijelog svijeta, važno je da se ljudi upoznaju sa svim aspektima života koji se događa oko njih, a jedan od njih je i važnost fotografije.

Kod gledanja fotografije često se bude emocije ljudi, ponekad neka čežnja, nostalgija, a isto tako sreća i radost. Pošto može probuditi neke emocije, na fotografiji se mogu i prikazati emocije ljudskog bića. Mnogo ljudi se skriva iza svojih emocija i stavlja neku masku na lice tako da bi se pred svijetom prikazali kao sasvim druge osobe. Ljudi se danas skrivaju sa svojim emocijama i smatraju da je loše da se prikazuju onakvi kakvi jesi, odnosno da prikazuju kako se osjećaju u tom trenutku. U fotografiji je moguće prikazati i unutarnju i vanjsku emociju koju čovjek osjeća. Često se kod fotografiranja nekih događaja, uključuju emocije subjekta na fotografiji, tako da bi gledatelji mogli suosjećati s tom osobom.

Glavna svrha ovog rada je prikazati ljudske emocije na studijskoj portretnog fotografiji uz promjenu boje pozadine da bi se usporedilo koja boja pozadine najbolje odgovara snimljenoj emociji. Važnost rada je da se ljudi osjećaju slobodnije u prikazu svojih emocija, te da se ne skrivaju iza „maske“. Također pisat će i o tehničkim specifikacijama u radu, odnosno

specifikacijama svake fotografije. Cilj je da se prikažu različiti i možda jednostavniji načini prikaza emocije osobe na fotografiji. Kod studijske portretne fotografije samo lice modela doći će do izražaja te će se tako emocija bolje vidjeti i prikazati.

Rad se dijeli na deset dijelova, od uvoda do zaključka. Nakon uvoda ponovit ćemo što je fotografija, a potom se ide na opisivanje portretne fotografije nakon koje ćemo u četvrtom poglavlju spomenuti studio i upotrebu rasvjete i dodataka u studiju. Poslije studija opisat će se studijska portretna fotografija koja je najvažnija u ovom radu. U šestom poglavlju dolazimo do objašnjenja 5 glavnih emocija kod ljudske osobe, te objašnjavanja istih. I napokon u sedmom poglavlju dolazimo do praktičnog rada. Nakon praktičnog rada u osmom poglavlju provest ćemo istraživanje, a u devetom objaviti rezultate koja fotografija bolje prikazuje emocije. Na kraju sa zaključkom ćemo doći do rješenja kako su boje i emocije na fotografijama utjecale na ljude.

„Ono što možete primijetiti u mojim fotografijama je da se nisam plašila zaljubiti u te ljude.“
– Annie Leibovitz [38]

2. O FOTOGRAFIJI

Što je fotografija? Postoje mnogi odgovori na ovo pitanje, a jedno od njih je da je fotografija zapis svjetla. Odnosno ako riječ *fotografija* prevedemo na hrvatski jezik dobit ćemo riječ „svjetlopis“ (grč. *photos* = svjetlo, *graphein* = pisati). Pisati svjetlom, odnosno zapisati svjetlo na neki od medija je bila želja mnogih ljudi u prošlosti.[1] Zapravo je fotografija tehnika digitalnog ili kemijskog zapisivanja prizora iz stvarnosti na sloju materijala koji je osjetljiv na svjetlost koja na njega pada.[2] Svjetlost odražena od realnog objekta projicira se na fotoosjetljivu podlogu optičkim sustavom, najčešće objektivom kamere ili fotografskog aparata, te na njoj uzrokuje promjene koje su kod klasičnih fotografskih postupaka fotokemijske, a kod digitalne fotografije fotoelektrične naravi. [3]

Svi smatramo fotografiju vrlo važnom iz tog razloga jer na fotografiji čuvamo uspomene, fotografija u nama budi osjećaje i sjećamo se prošlosti. Fotografija je način zabilježavanja događaja, stvari, likovnih elemenata i svijeta oko nas, te kao vizualna umjetnost spada u granu likovnih umjetnosti. [2] Smatra se medijem koji je imao veliku ulogu u političkom, ekonomskom, umjetničkom, medijskom i povijesnom svijetu. Ona je vizualna komunikacija kojom se putem medija izvještava te upoznaje ljude s događajima u svijetu. [6]

Kod fotografiranja se događaju dva postupaka, fizički i kemijski. Znači svjetlo pada na objekt, koji se odražava i mi ga vidimo u svojem oku. Objektiv zahvaća zrake svjetla koja se odražavaju od objekta, zrake se lome u lećama objektiva i ulaze u „tamnu komoru“ fotoaparata. Uz točno namještenu udaljenost na prozorčiću formata, projiciraju oštru sliku na mutno staklo (zrcalo) i to umanjenu i s obrnutim stranicama. [5] Što je isto kao i ljudsko oko, pošto mi u ljudskom oku vidimo obrnutu sliku nekog objekta, dok nam je mozak ne okrene i prikaže onakvom kakva jest. Zato se i ljudski vid često uspoređuje s fotografskom kamerom, jer ono omogućuje ljudima da ono što vide pretvore u fotografiju. [4]

Fotografi se dijele na amaterske i profesionalne fotografe. Razlika je u tome da se amaterski bave oni ljudi koji jednostavno vole fotografiju, vide u njoj hobi i neki način izražavanja, dok se profesionalci bave fotografijom jer od nje žive, odnosno zarađuju. Naravno da kvaliteta same fotografije ne ovisi o tome kakvi smo fotografi, nego o tome što i kako želimo dočarati. Kod kvalitete fotografije pomažu znanje, vještina, maštovitost i naravno originalnost te upornost. [1]

Sama oprema koju fotograf posjeduje isto ne obilježava kvalitetu fotografije, ali znamo da ako nema fotografske kamere, nema ni fotografije. Međutim, svatko tko se bavi fotografijom mora znati osnove fotografije, fotografske opreme i fotografske tehnike. [1]

“Photography takes an instant out of time, altering life by holding it still.” – Dorothea Lange, američka fotografkinja [38]

3. PORTRETNA FOTOGRAFIJA

Pojam portret je umjetnički prikaz ljudske glave. To je sveobuhvatan prikaz nekog čovjeka. Najvažniji zahtjev portretne fotografije je prikazati čovjeka u cijelosti, tu spada i njegov izgled, raspoloženje, misli, svjetonazor, karakter i osobnost. Tako je portret prestao biti puka zabilješka izgleda, a u najboljim portretima postao je izjava tko i što je osoba na slici. Čovjekovo lice je vrlo važan motiv portretiranja jer s lica možemo iščitati i vanjštinu i unutrašnjost čovjeka. Svima je poznato da se za oči kaže da su „ogledalo duše“, a to i primjećujemo kod portretne fotografije. Oči kod portreta moraju biti u fokusu, a nakon toga slijedi lice i glava, odnosno kosa. [1, 7]

Pošto se portret najčešće fotografira kao studijska fotografija, važnu ulogu ima i oprema i rasvjeta kod fotografiranja. Isto tako se i kod snimanja i uređivanja koriste trikovi. Svima je važno da se na portretu prikažu vrline, a mane da se sakriju, pa tu ima vrlo važnu ulogu rasvjeta kod fotografiranja. [7]

Više o studijskoj portretnoj fotografiji ćemo pisati u idućem odlomku.

Slika 3. 1. Mona Lisa, Leonardo da Vinci (1503. – 1507.)

3.1 POVIJEST

Portret se na početku smatrao dokazom bogatstva i velike važnosti, jer su samo bogati ljudi mogli si priuštiti naslikan portret.

Prvi oblik fotoaparata koji postoji izumio je Ibn al – Haytham u 11. stoljeću, nakon njega mnogi znanstvenici su eksperimentirali. [6]

Na kraju 15. stoljeća Leonardo da Vinci nacrtao je i opisao napravu koju je nazvao *camera obscura* (Slika 3.2.). On je to otkrio tako da se kroz prozor u njegovoj zamračenoj sobi, na suprotnom zidu ocrtavala obrnuta slika pejzaža koji se prostirao pred prozorom. Tako ga je on objasnio nizom crteža i opisao kao *cameru obscuru* („*zamračena soba*“). To je zapravo puno pomagalo slikarima jer su s camerom obscurom lakše mogli precrtati ono što im se projiciralo na platnu ili papiru. [9]

Nakon Leonarda da Vincija i njegove *camere obscurae*, prva fotografija koju narod smatra kao početak fotografije bila je *Pogled s prozora u Le Grasu* Josepha Niepcehorea Niepca 1826. godine, a nakon toga prva fotografija s ljudima na njoj je bila Daguerrova *De temple boulevard*.

Louis – Jacques – Mandé Daguerre (Slika 3.3.) je izmislio *dagerotipiju* koja je bila začetak portretne fotografije nakon slikarstva. Pošto je portret prvo bio poznat samo u slikarstvu, Daguerre je ljudima olakšao svojim izumom.

Osmislio je tehniku utiskivanja slike na srebrnu ploču, koja je bila osjetljiva na jod, a potom se izlagala parama zagrijane žive. Takva tehnika je bila poznata 20-ak godina dok fotografija nije napredovala. „Dagerotipovi“ su imali vrlo kratki rok, pa oni koji su do danas preživjeli smatraju se vrijednim kolekcionarskim predmetima (Slika 3.4.). [8]

Slika 3. 2. Camera Obscura, Leonardo da Vinci (1515.)

Slika 3. 3. Louis – Jacques – Mandé Daguerre

Slika 3. 4. Unidentified Child, ca. 1850. Daguerreotype

Portretna fotografija postala je poznata tako da bi ljudi mogli sačuvati uspomene na najmilije. Najprije je bilo važno prodrijeti do poznatih ljudi, kao što su predsjednici država ili visoki političari, a nakon toga se ostatak naroda pridružio njima i zaželio fotografije svojih obitelji. Ljudi su shvatili da je važnost fotografije velika tako da bi mogli zapamtiti važne povijesne događaje ili dokumentirati neke događaje.

3.2. AUTORI PORTRETNE FOTOGRAFIJE

3.2.1. Robert Cornelius (1809. -1893.)

Robert Cornelius bio je američki fotograf i izrađivač lampa. Cornelius je bio rođen u mjestu Philadelphia u SAD-u. Njegov otac je bio imigrant iz Amsterdama. Pohađao je privatnu školu gdje se zanimao za satove kemije. 1831. godine počeo je raditi sa svojim ocem, gdje se zanimao za poliranje srebra i metala. Pošto je bio jako dobar u svojem poslu, nedugo nakon što je dagerotipija bila izumljena, posjetio ga je Joseph Saxton da izradi srebrnu pločicu za njegovu fotografiju. Taj posao mu je donio veliko zanimanje za fotografiju.

Sa svojim znanjem koje je stekao zanimajući se za kemiju, a isto tako pošto je radio s metalom, želio je poboljšati dagerotipiju. Tako je u listopadu 1839. godine uspio napraviti auto portret izvan obiteljske trgovine.

Cornelius je za svoju fotografiju moraju sjediti mirno od 10 do 15 minuta zbog eksponiranja fotografije. Njegov auto portret smatra se najstarijim auto portretom u Americi.

Imao je dva fotografska studija u SAD- između 1841. godine i 1843. godine. Međutim, zbog popularnosti fotografije i novih otvorenih studija Cornelius je izgubio zanimanje za fotografiju i posvetio se obiteljskom poslu. [10]

Slika 3. 5. Robert Cornelius, Self portrait

3.2.2. John Draper (1811. - 1882.)

John William Draper (Slika 3.6.) rođen je 05. svibnja 1811. godine. Poznat je po napravljenoj prvoj fotografiji ženskog lica, odnosno portretnoj fotografiji svoje sestre. Također je bio prvi predsjednik Američkog kemijskog društva i osnivač Sveučilišta medicine u New Yorku. Rođen je u Engleskoj te se sa svojom obitelji često selio. 1829. godine počeo je studirati kemiju, gdje mu je predavač bio Edward Turner, brazilski kemičar. Nakon smrti svojeg oca, preselio se sa svojom obitelji u Virginiju, gdje se nadao da će dobiti učiteljski posao.

Nakon što mu je propao posao da postane učitelj, otvorio je svoj laboratorij gdje će se baviti istraživanjem. Nakon završetka studija uspio je postati profesor na Hampden - Sydney College u Virgniji.

1837. godine poželio je napraviti kopije objekta, odnosno kada svjetlo ostavi trag na određenim materijalima. Nakon što je Daguerre objavio svoj izum, Draper ga je poželio usavršiti te se bavio vlastitim istraživanjem.

1839. - 1840. godine uspio je napraviti čiste fotografije koje se vode kao prve fotografije na kojima je lijepo prikazano ljudsko lice. Napravio je seriju fotografija (65 sekunda ekspozicije na sunčevom svjetlu). Nakon par pokušaja, uspio je fotografirati svoju sestru Dorothy Catherine Draper (Slika 3.7.), čiji se portret smatra prvim ženskim portretom u povijesti.

Draper je napravio prvu kameru napravljenu od kutija cigareta i leća od naočala te otvorio prvi portretni fotografski studio u partnerstvu sa Samuelom Morseom. Ekspozicija fotografija trajala je 90 sekundi.

Također je poznat i po prvoj fotografiji astronomskih objekata, odnosno Mjeseca. [11]

Slika 3. 6. John William Draper (1811. – 1882.)

Slika 3. 7. Copy of a photograph of Dorothy Catherine Draper taken by John Draper c. 1840.

3.2.3. Arnold Genthe (1869. – 1942.)

Arnold Genthe rođen 8.siječnja 1869. godine u Berlinu, tadašnja Prussia, bio je poznati njemački fotograf. Genthe je slijedio stope svojeg oca i odlučio se školovati, pa je tako 1894. godine napisao doktorat iz filologije na Sveučilištu Jena.

Nakon što se preselio u San Francisco 1895. godine radio je kao tutor sinu baruna i barunice von Schroeder te je sam sebe učio o fotografiji. Zanimao ga je kineski dio grada, te je tako mnogo svojih fotografija posvetio baš tome dijelu. U Kineskoj četvrti je fotografirao doseljenike, djecu, pa čak i narkomane. Ponekad je krio svoju kameru, tako da se subjekti ne bi skrivali ispred kamere. Čak je i uređivao fotografije gdje je brisao ili rezao ono što mu nije odgovaralo.

Lokalni časopisi su objavljivali njegove fotografije, te je on na temelju toga odlučio otvoriti foto studio. Zbog svojeg poznanstva s mnogim poznatim osobama, to mu je i financijski bilo lakše.

1906 .godine bio je potres u San Franciscu gdje su sve njegove fotografije bile uništene, ostalo je samo 200 fotografija Kineske četvrti.

1911. godine preselio se u New York gdje je svoj rad nastavio kao uspješan portretni fotograf. Bio je poznat po fotografiranju mnogih političara, važnih ljudi, glumaca i plesača. [12]

Slika 3. 8. The fish dealer's daughter, Chinatown, San Francisco

Slika 3. 9. Portretna fotografija Grete Garbo

3.2.4. Steve McCurry (1950.)

Steve McCurry je američki fotograf, freelancer i fotonovinar rođen u Philadelphiji. Pohađao je Penn State University, na početku je želio studirati kinematografiju i filmsku produkciju, ali je na kraju odabrao kazališnu umjetnost. Počeo se zanimati za fotografiju kada je počeo snimati fotografije za Penn State novine The Daily Collegian.

Nakon što se okušao u samostalnom poslu, odlučio je putovati u Indiju. Nakon nekoliko mjeseci prošao je granicu s Pakistanom, gdje ga je nekolicina migranata uspjela prošvercati u Afganistan. I tako je postao jedan od prvih fotografa koji su svijetu prikazali kakvo je stanje u Afganistanu.

Nakon toga je odlučio posjetiti sve kontinente, gdje je fotografirao kulturu svake države. Želio je naglasiti kulturu i stanje te države, te je tako često fotografirao portrete ljudi da bi oni prenijeli tu emociju na fotografiji. Tako je nastala njegova najpoznatija fotografija „Afghan girl“.

Zbog svojeg rada primio je mnoge nagrade od kojih su neke Robert Capa Gold Medal, National Press Photographers Award te World Press Photo contest.

Fotografija djevojčice u Afganistanu postala je poznata diljem svijeta. Djevojčicu je našao tako da se ona počela smijati, te je on pratio njezin smijeh te je pronašao u jednoj jedinoj prostoriji škole . Nakon što je primijetio da je djevojčica imala izvanredne oči, odlučio ju je fotografirati. Naravno da je u National Geographic časopisu prozvana jednom od najčešće prepoznatih fotografija.

17 godina je identitet djevojčice bio nepoznat, te je 2002. godine napokon naišao na istu ženu i prepoznao je prema njezinim očima. [13, 14]

Slika 3. 10. Afghan girl

3.2.5. Dorothea Lange (1895. - 1965.)

Dorothea Lange poznata je američka portretna fotografija koja u svojoj karijeri mnogo fotografirala nezaposlene ljude i migrane na ulici.

Rođena je 26. svibnja 1895. godine u Hobokenu u New Jerseyu kao Dorothea Nutzhorn. Kada je imala 7 godina počela je imati probleme s desnom nogom i stopalom za što je kasnije rekla da ju je to oblikovalo, formiralo, upućivalo, pomagalo kao i ponižavalo.

Kada je postala starija, roditelji su joj se rastali te je ona preuzela majčino djevojačko prezime Lange.

Radila je u foto studiju u New Yorku (gdje je prvotno išla u školu za učitelje) te se tu razvila njezina ljubav prema fotografiji. Studirala je likovnu umjetnost na Sveučilištu Columbia i teško radila i probijala se kod različitih fotografa. Jedan od njih je bio i Arnold Genthe. 1917. godine studirala je i kod Clarencea Hudsona Whiea u njegovoj školi fotografije.

Nakon studiranja počela je voditi portretni studio sa suprugom Maynardom Dixonom.

Tijekom 1920-ih putovala je sa suprugom te počela fotografirati dokumentarnu fotografiju kada je trajala Velika depresija. Deset godina kasnije rastala se od supruga i počela svoju vezu s Paulom Taylorem s kojim je isto putovala i dokumentirala događaje. Tada je nastala njezina najpoznatija fotografija „Majka migrantica“ (Slika 3.11) .

1940. godine postala je prva žena koja je dobila Guggenheimovu nagradu. A nakon toga fotografirala je dokumentarne fotografije Drugog svjetskog rata. [28]

Slika 3. 11 : Migrant mother

3.2.6. Diane Arbus (1923. - 1971.)

Diane Arbus bila je najpoznatija po svojim crno – bijelim portetima kojima je prikazivala kako su New Yorčani ludi u 50-im i 60-im. Odnosno ona je najviše fotografirala one ljude na ulici koje su drugi smatrali čudnima, kao što su ljudi patuljastog ili visokog uzrasta, transrodni ljudi, ulični i cirkuski izvođači ili nudiste.

Rođena je 14. ožujka 1923. godine u New Yorku kao Diane Nemerov. U mlađim godinama bila je zainteresirana za crtanje i slikanje, a nakon što se udala za glumca Allana Arbusa on ju je naučio fotografiji.

Kao fotografkinja postala je prvo poznata kada je radila sa suprugom, fotografirali su za modne časopise, međutim ona je željela krenuti svojim putem pa je tako fotografirala ljude po ulici New Yorka.

Često je fotografirala ljude u hotelima, parkovima ili na ostalim javnim mjestima. Neke od fotografija završile su i u Esquire magazinu.

Imala je nekoliko izložba u Muzeju moderne umjetnosti u New Yorku, a bila je poznata po tome što je riskirala kako bi došla do odlične snimljene fotografije. [29]

Slika 3. 12: A Young Waitress at a Nudist Camp

4. STUDIO

Fotografski (foto) studio je mjesto gdje se fotografije mogu snimati, uređivati, izrađivati, duplicirati i printati. To je radno mjesto koje je opremljeno s opremom koju zahtjeva svaki foto studio.

Sama povijest fotografskih studija počinje u 19. stoljeću isto kada je i prva fotografija postala poznata diljem svijeta. Naravno da oprema u studiju nije bila isto kao i danas, fotografi su koristili slikarske tehnike osvjetljavanja kako bi izradili studijski portret. Najčešće su se koristili dnevnim svjetlom.

Kao prva bljeskalica navodi se reflektor s kojim je L. Ibbetson fotografirao minijaturne predmete (1839.). Vapnenasta je svjetlost nastajala stavljanjem vapna u plamen.

Nakon toga su otkrili magnezij. 1862. godine Edward Stonstadt započeo je eksperimente, te do 1864. godine žica s magnezijem je bila stavljena u prodaju. Međutim, ni magnezij nije potrajao, te se morala naći druga metoda koja će pomoći fotografima da mogu fotografirati s umjetnim svjetlom.

A onda je došao *flash powder* kada su 1887. godine Adolf Miethe i Johannes Gaedicke pomiješali magnezijev prah s kalijevim kloratom. Nazvan *Blitzlicht* fotografima je pružio mogućnost izrade noćnih fotografija pri velikoj brzini zatvarača.

S brzim razvojem fotografije, cijela industrija se brzo razvijala i bilo je lakše fotografirati u studiju. Naravno da je prva upotreba bila u fotografiranju studijskih portreta, a slikari su ispaštali jer je to bio jednostavniji i brzi način kako dobiti dobar portret ljudske osobe.

Moderniji studiji opremljeni su najnovijom rasvjetom i tehnologijom te se u studiju mogu snimiti fotografije visoke kvalitete. [24, 25]

4.1. POZICIJA SVJETLA U STUDIJU

Svaki noviji fotoaparatus dolazi s ugrađenom bljeskalicom, međutim ta jedna bljeskalica nije dovoljna za prikaz modela kako želimo. Svjetlo iz ugrađene bljeskalice uvijek pada izravno na objekt, te se iza njega u pozadini uvijek pojavljuje sjena. Isto tako svjetlo prikazuje „mane“ osobe, odnosno lica. A i ako želimo fotografirati u neko drugo doba dana gdje nema dovoljno svjetla, sama bljeskalica neće dati dovoljno svjetla te će tako fotografije biti i lošije kvalitete. Zato postoji studio i studijska rasvjeta.

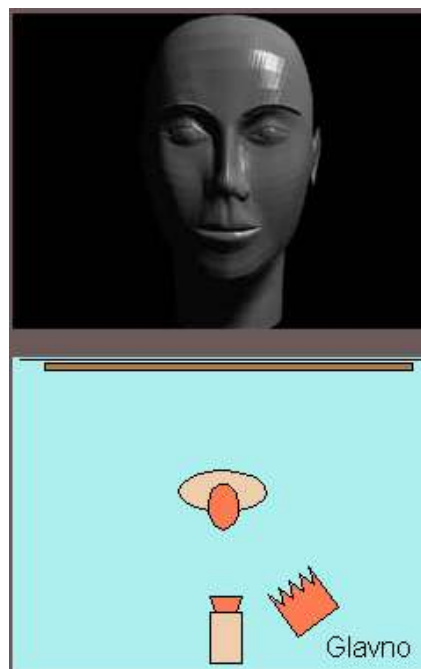
Rasvjeta u fotografiji služi da bi prikazala trodimenzionalnost u fotografiji, a to nije moguće s jednim svjetlom. Isto je važno da se vidi da je model ili predmet koji se fotografira u studiju odvojen od pozadine. Rasvjeta kao u studiju ne postoji u vanjskom svijetu u prirodi, ali pomoću takve rasvjete moguće je snimiti fotografiju koja će izgledati prirodno.

Osnovna svjetlosna pozicija je jedan sklop koji se sastoji od takvih svjetala koji čine fotografiranje u studiju najbližije prirodnom. Sastoji se od četiri izvora svjetla: glavnog, dopunskog, stražnjeg i pozadinskog. [26]

4.1.1. Glavno svjetlo

Glavno svjetlo postoji da bi prikazao volumen nekog snimanog predmeta. Zove se tročetvrtinsko svjetlo jer osvjetljava $\frac{3}{4}$ snimanog objekta. To je najprirodnija pozicija svjetla. Nalazi se 45° iznad i 45° ispred snimanog objekta. Kada postavljamo glavno svjetlo znamo da je dobro postavljeno ako sjena od nosa portretirane osobe pada tik uz usnicu i stvara trokut na sjenovitom dijelu lica (Slika 4.1.).

Kada postavimo glavno svjetlo, ono odmah postaje nosilac ekspozicije te ga zato postavljamo prvog.

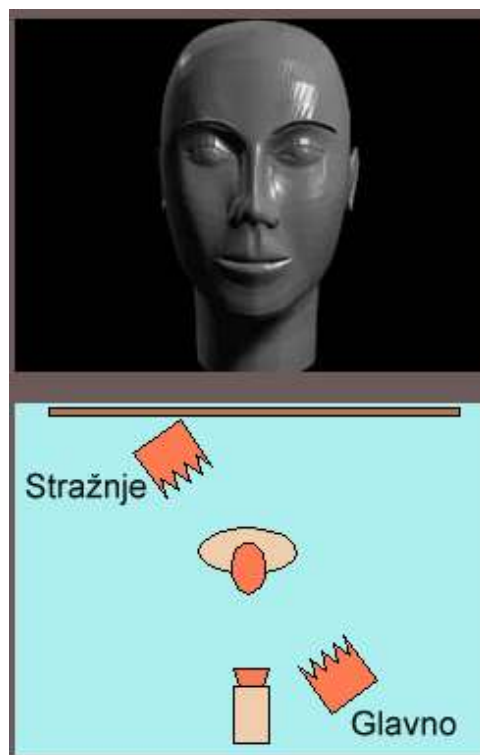
Slika 4. 1.: Pozicija glavnog svjetla

4.1.2. Stražnje svjetlo

Stražnje svjetlo se stavlja suprotno od glavnog svjetla. Odnosno, postavlja se iza subjekta kojeg snimamo, otprilike 45° iznad i 45° iza. Naziva se i akcentirajućim ili vršnim svjetlom.

Samo svjetlo odvaja snimani lik od pozadine te daje fotografiji dubinu. Tako dobivamo jasan lik i obris objekta ili osobe koju snimamo.

Pošto se smješta iza modela, svjetlo nikako ne smije padati na lice. Teško ga je precizno i točno postaviti, pa mnogo fotografa radi bez njega jer ako je stražnje svjetlo krivo postavljeno zapravo ne dobivamo pomoć od istog.

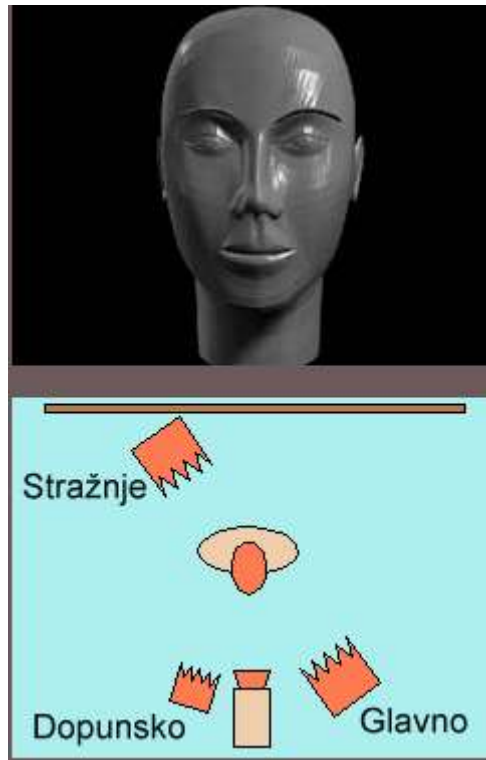
Slika 4. 2.:Pozicija stražnjeg svjetla

4.1.3. Dopunsko svjetlo

Dopunsko svjetlo koje se zove i prednje svjetlo smanjuje kontrast na licu snimane osobe. To svjetlo se koristi da bi se detalji koji su skriveni u sjeni postali prepoznatljivi dio lica. Pošto se dopunsko svjetlo koristi za prikazivanje kontrasta na licu snimane osobe, ono ne bi smjelo prikazivati dodatne sjene.

To svjetlo postavljamo pokraj fotoaparata, isto bi bilo odlično kada bi to svjetlo zapravo moglo dolaziti iz fotoaparata. Zato se postavlja najbliže moguće objektivu, ali sa suprotne strane glavnom svjetlu.

Intenzitet prednjeg ili dopunskog svjetla mora biti manji od intenziteta glavnog svjetla.

Slika 4. 3: Pozicija dopunskog svjetla

4.1.4. Pozadinsko svjetlo

Pozadinsko svjetlo kao što mu i ime govori osvjetljava pozadinu, a samim time i odvaja snimani lik od pozadine te isto fotografiji daje dubinu. Nije toliko bitna njegova pozicija, kao ni intenzitet, bitno je da kada se postavi da osvjetljava pozadinu i odvaja modela od pozadine. Kada se koristi pozadinsko svjetlo ono se određuje prema pozadini koja je iza modela.

Slika 4. 4.: Pozicija pozadinskog svjetla

4.2. VRSTE SVJETLA U STUDIJU

4.2.1. Strobe

Strobe svjetlo je namjenska bljeskalica. Često se naziva *monolight* ili *monobloc*. Najčešće su strobe lampe najvažnije i najglavnije u studiju. Odlična je rasvjeta zbog toga što između svakog bljeska prolaze milisekunde te je zbog toga veoma brza.

Slika 4. 5. Strobe bljeskalica

4.2.2. Kontinuirano

Kontinuirana ili *vruća* svjetla kao što i samo ime kaže su svjetla koja cijelo vrijeme svijetle. Iako se većinom koriste u videima, a ne toliko u fotografiji, ostala su upotrebljiva i u tom polju. Često na tržište izlaze nova svjetla s LED lampicama.

Ime vruća svjetla dobila su po tome jer modifikatori koji su u blizini svjetla mogu se zapaliti zbog vrućine te tako proizvesti požar.

Slika 4. 6. Kontinuirano svjetlo

4.2.3. Bljeskalica

Bljeskalica je svako malo svjetlo koje se može staviti na određeno mjesto na fotoaparatu. Iako zbog male količine, intenzitet svjetla može biti dovoljan za fotografiranje u studiju, a isto tako ih fotografi koriste za ostale vrste fotografije.

[30]

Slika 4. 7. Bljeskalica

4.3. DODACI ZA PODEŠAVANJE RASVJETE

Dodatke za podešavanje rasvjete u studiju dijelimo na tri vrste :

1. Sjenila i reflektori
2. Usmjerivači
3. Raspršivači.

Ovi dodaci koji će biti nabrojani su oni koji se koriste u svakodnevnoj upotrebi kod studijske fotografije.

4.3.1. Sjenila i reflektori

Pošto se svjetla same bljeskalice širi u svim smjerovima, takva će se svjetlost reflektirati od svih ploha u blizini. Zato većinom fotografi nemaju nikakvu kontrolu kako će se svjetlo odbijati od plohe. Ali zato postoje sjenila s kojima se svjetlo može ograditi da ne ide u neželjenim smjerovima.

Sjenila se često zovu klapne, a najčešće se koriste kod kontinuirane svjetlosti. Pošto se zbog upotrebe sjenila gubi intenzitet svjetla kojeg nam sama bljeskalica daje, trebamo svjetlo usmjeriti prema objektu kojeg snimamo, a za to služe reflektori.

Reflektori su posebno oblikovana sjenila koja kod svjetlosti bljeskalica usmjeruje reflektiranje u potrebnom smjeru. Posebno su podešeni, te im je površina zrcalno uglačana. Oni služe da pojačaju intenzitet svjetla koji mogu pojačati do 7 puta.

Sam intenzitet svjetla se nije promijenio, promijenio se samo smjer svjetla koje se prije širio na sve strane, a pomoću sjenila i reflektora je taj smjer koncentriran na manju površinu.

4.3.2. Usmjerivači

Iako pomoću sjenila i reflektora možemo usmjeriti svjetlo i intenzitet istog, da želimo više usmjerit svjetlo moramo koristiti usmjerivače. Osnovni usmjerivači su zapravo kombinacija reflektora i sjenila. Kako bi se spriječila usmjerenost svjetla u nepoželjno područje, usmjerivači su zatvoreni plohamat crnim sjenilima. Tako reflektiraju manje svjetla, odnosno usmjeruju intenzitet samo u određenom smjeru.

Jedno od najjednostavnijeg tipa usmjerivača je „snoot“ koji izgleda kao lijevak. Zbog mat crnih ploha i svojeg izgleda propušta svjetlo prema jednom smjeru, a njegove stijenke zadržavaju ostatak svjetla.

Važno je da su usmjerivači korektni i izrađeni od dobrog materijala jer lako može doći do zagrijavanja i pregorijevanja samog uređaja.

4.3.3. Raspršivači

Ovi dodaci proizvode mekano i raspršeno svjetlo. Također postoje tri grupe na koje ih možemo podijeliti.

Prvi su usmjereni raspršivači koji okružuju svjetlosni izvor i usmjeravanju njegovu svjetlost u određenom smjeru, ali na kraju tog okruženja nalazi se neki dodatak koji meko raspršuje svjetlost. Tu ubrajamo softbox ili beauty dish.

Drugi po redu su neusmjereni raspršivači koje je teže kontrolirati kod usmjerenosti svjetla. Tu ubrajamo kišobrane koji mogu reflektirati svjetlost ili je raspršivati. Sve ovisi o obliku kišobrana i reflektora kojeg koristimo kada fotografiramo. Kada se upotrebljavaju kišobrani da raspršuju svjetlost svjetlo se mora uperiti u njih.

I zadnji su difuzioni ili otvoreni raspršivači koje postavljamo između svjetla i objekta snimanja. Za to koristimo najčešće neke vrste specijalne tkanine, plastične ili staklene plohe, a služe kako bi dobili veliki izvor raspršenog svjetla.

[31]

5. STUDIJSKA PORTRETNA FOTOGRAFIJA

Studijska fotografija je poznata po tome što se izvodi u zatvorenom prostoru. Važna razlika između studijske fotografije i fotografije u eksterijeru je da u takvom prostoru fotograf ima kontrolu nad svim elementima koji ulaze u fotografiju. Tako on samostalno može promijeniti položaj rasvjete ili u fotografiju uključiti neki od dodataka. Dok recimo u vanjskom prostoru često dolazi do promijene svjetla ili promijene vremena, pa tako počne padati kiša, snijeg ili puhati vjetar na koji fotograf ne može utjecati.

Također je jednostavnije fotografirati u studiju, jer ako se snima izvan studija, fotograf mora nositi važne elemente izvan studija, kao što su dodatna rasvjeta ili možda neka promjena pozadine.

Studijska fotografija je poznata po tome što ima čistu, odnosno jednoboju pozadinu, te tako naglašava subjekt koji stoji ispred pozadine. Međutim, moguća je upotreba raznih ostalih pozadina koje bi publici prikazivale kao da se subjekt nalazi u šumi, na plaži, itd., da bi takve fotografije izgledale čim realnije, odnosno da su fotografirane na toj lokaciji.

Kod studijske fotografije najvažniji element je svjetlo. Svjetlo je važno da naglasi sve vrline modela, odnosno da ga pokaže u najboljem svjetlu. Takva fotografija bi pomoću svjetla i filtera pomogla naglasiti željeni izgled.

Iako je studijska fotografija zapravo fotografija kojom se modeli fotografiraju za različite reklamne, modne kampanje, može se smatrati i portretnom fotografijom. Iako se dobije željeni izgled, studijska fotografija je skuplja za napraviti zbog upotrebe studija, rasvjete, filtera i ostalih elemenata. [16]

Slika 5. 1. Fotografiranje modela u studiju

5.1. POVIJEST

Studijska fotografija je postala poznata u 19. stoljeću. Sama izrada fotografija je trajala dugo, jer su se za svaku ekspoziciju morali miješati kemijski elementi. Prve studijske fotografije su bile crno – bijele. Studijske fotografije inspirirane su nizozemskim umjetnikom Rembrandtom koji je koristio na svojim slikama svjetlo – tamni način slikanja. (tal. *Chiaroscuro*). On je u svojem studiju kada je radio imao mnogo svijeća kojima si je osvjetljavao platno, pa je isto tako i na platnu naslikao određeno svjetlo. Tako su njegove tehnike svjetla postale poznate fotografima u 19. stoljeću.

Pošto je Rembrandt svjetlo koristio u najviše svojih slika, samo svjetlo odnosno stil portreta fotografiran u studiju dobio je ime po njemu. Kada se koristi Rembrandt svjetlo koristi se svjetlo i sjena na fotografiji, te se dobije mali trokut ispod oka što označava Rembrandtov stil. Julia Margaret Cameron je bila jedna od prvih koja je primijenila Rembrandtov stil na fotografiji. Koristila je kontrolirano svjetlo u studiju kakvo su nekad koristili i slikari. [17]

5.2. AUTORI STUDIJSKE PORTRETNE FOTOGRAFIJE

5.2.1. Man Ray (1890. – 1976.)

Man Ray rođen 1890. godine kao Emmanuel Rudnitsky u Philadelphiji, bio je američki slikar i fotograf. Iako su mnoge njegove fotografije bile objavljivane u časopisima, najprije se

smatrao slikarom, a nakon toga tek fotografom. U fotografiji najviše je bio poznat po modnoj i portretnoj fotografiji.

Man Rayeva obitelj bavila se krojenjem odjeće, i iako se on nije htio baviti i biti dio obiteljskog posla, u daljnjem radu zapravo je to imalo i veliki utjecaj na njega. Kada je krenuo u školu, često je posjećivao muzeje te se tako educirao o umjetnosti. Rayevi roditelji su bili protiv njegovog zanimanja za umjetnost, ali su na kraju ipak njegovu sobu pretvorili u mali studio kojeg će on koristiti idućih četiri godine.

Kada se preselio u Pariz mnogi slavni su bili ispred njegovog objektiva. Neki od njih su bili Pablo Picasso, Salvador Dali, Peggy Guggenheim, Gertrude Stein i ostali.

Vratio se u Hollywood tijekom 2. Svjetskog rata. A nakon toga opet se vratio u Pariz gdje je nastavio fotografirati u svojem studiju. [18]

Slika 5. 2. Violon d'Ingres

5.2.2. Richard Avedon (1923. – 2004.)

Richard Avedon rođen je 15. svibnja 1923. godine u New Yorku. Obitelj mu se bavila modnim poslom, pošto mu je otac bio vlasnik trgovine odjećom, a majka je dolazila iz obitelji krojača haljina, od malih nogu se zanima za modu. Često je fotografirao odjeću u trgovini, a s 12 godina pridružio se Young Men's Hebrew Association Camera klubu.

Interes za modnu fotografiju dobio je kada je vidio da fotograf fotografira modela ispred Plaza Hotela, te nakon toga da je ta fotografija bila objavljena u magazinu Harper's Bazaar.

1944. godine nakon što je izašao iz mornarice počeo je učiti fotografiju pod vodstvom Alexeya Brodovitcha. A nakon što se prikazao izuzetno sposobnim, Brodovitch ga je za samo godinu dana njihovog poznanstva stavio kao fotografa magazina Harper's Bazaar.

Nakon nekoliko godina fotografiranja ulica New Yorka, Avedon je dobio zadatak fotografirati modnu kolekciju u Parizu.

Nakon što se dokazao kao jedan od boljih modnih fotografa, 20 godina rada u Harper's Bazaaru zamijenio je fotografiranjem modne i portretne fotografije.

U portretnoj fotografiji bio je poznat po fotografiranju mnogih poznatih ljudi kao što su bili predsjednik Dwight D. Eisenhower, Marilyn Monroe, Bob Dylan i ostali. Također je počeo fotografirati i poznate političare, odnosno samu političku scenu.

Nakon Harper's Bazaara počeo je raditi za Vogue, najpoznatiji modni američki časopis. Gurao je granice modne fotografije i bio poznat po nagosti modela na fotografiji. Često je prikazivao provokativne i kontroverzne fotografije. [19]

Slika 5. 3. Beekeeper

Slika 5. 4. Gloria Vanderbilt

5.2.3. Annie Leibovitz (1949.)

Anna – Lou Leibovitz rođena je 02. listopada 1949. godine u Waterburyu, Connecticut. Počela je studirati slikarstvo, ali je nakon određenog vremena razvila ljubav prema fotografiji. Leibovitz je imala popriličan portfolio kada se prijavila za posao u Rolling Stone magazinu. Sa samo 23 godine, bila je promaknuta u glavnog fotografa Rollinga.

Kada je bila na turneji s Rolling Stonesima razvila je svoju tehniku primarnih boja i neuobičajenih poza za modele. Najpoznatija njezina fotografija je bila fotografija Johna Lennona i njegove supruge Yoko Ono. Što je najzanimljivije ona je fotografirala Lennona i Ono na dan Lennonove smrti.

Nakon godine rada u Rolling Stoneu, započela je svoju karijeru u Vanity Fairu. Tamo je imala priliku i dalje fotografirati poznate ljude iz Hollywooda. Iako u drugom magazinu, ostavila je svoj „potpis“ i dalje je imala neuobičajene poze s modelima. [20]

Slika 5. 5. Demi Moore

5.2.4. Irving Penn (1917.- 2009.)

Penn je bio američki fotograf koji je fotografirao portrete i modnu fotografiju. U svojoj karijeri radio je također u Vogue magazinu.

Rođen je 16. lipnja 1917. godine u Plainfieldu u New Jerseyu. Kada je krenuo u srednju školu zanimao ga je grafički dizajn. Nakon srednje škole je studirao crtanje, slikarstvo, grafiku i industrijsku umjetnost pod vodstvom Alexeya Brodovitcha. Brodovitch je također objavio nekoliko Pennovih crteža u Harper's Bazaar.

Prvo je radio kao grafički dizajner i pomalo amaterski fotografirao dok nije 1940. godine preuzeo Brodovitchovo mjesto u Saks Fifth Avenue.

Nakon godinu dana otišao je fotografirati po Meksiku i SAD-u. Nakon svog povratka i boljeg portfolija 1943. godine njegova je fotografija bila na naslovnici Vogue, a nakon toga je godinama ostao raditi za taj časopis. Često je po svijetu fotografirao vojsku i medicinsko osoblje.

Godinama nakon otvorio je i svoj studio u New Yorku gdje je radio modne fotografije za Vogue, a isto tako i portretne fotografije poznatih ličnosti. Također je bio jedan od prvih fotografa koji je modele fotografirao na čistoj bijeloj ili sivoj pozadini. [32]

Slika 5. 6. Pablo Picasso

5.2.5. Yousuf Karsh (1908. – 2002.)

Karsh je armensko – kanadski fotograf koji je poznat po portretima poznatih osoba, kao što su političari, glumci, umjetnici i ostali.

Rođen je 23. prosinca 1908.g odine u Mardinu (tadašnja Armenija, sada Turska). Pobjegao je sa svojim roditeljima u Siriju gdje ga je otac uspio poslati u Kanadu gdje je imao ujaka koji je bio fotograf. Kada je počeo raditi sa svojim ujakom, on ga je naučio o umjetnosti i fotografiji. Pohađao je večernju umjetničku školu, te je bio pripravnik Bostonskog slikara i portretnog fotografa Gara. Gara ga je tako upoznao s osnovama umjetne rasvjete koju će Karsh kasnije upotrebljavati u svojim fotografijama.

Nakon pripravništva vratio se u Kanadu te uz pomoć ujaka otvorio je studio gdje je u početku fotografirao glumce Malog kazališta Ottawa.

1936. godine fotografirao je susret između predsjednika Roosvelta i kanadskog premijera Kinga. Nakon tog događaja postao je fotograf kanadske vlade.

Karsh je volio postavljati dramatičnu rasvjetu kada je fotografirao modele te je po tome bio poznat. Većina njegovih portreta snimljena je u crno – bijeloj boji. [33]

Slika 5. 7. Elizabeth Taylor

6. PET PRIMARNIH EMOCIJA

Emocija je mentalno stanje koje je povezano sa živčanim sustavom, a uzrokovano je kemijskim promjenama različito povezanih misli, osjećaja, zadovoljstva ili nezadovoljstva i reakcijama u ponašanju. Emocije se odnose na našu osobnost. Također se mogu koristiti i za komuniciranje da se prikaže ono što nam je važno poput etike i nekih naših vrijednosti. Ali postoje i one emocije kao anksioznost koje nisu pozitivne i smatraju se mentalnom bolešću što je naravno druga strana emocija. Emocija sama po sebi ne može u potpunosti biti objašnjena ljudskoj osobi, jer svaka osoba neku emociju doživljava na svoj način. Ista emocija ima drugačiji efekt na drugačije ljude, pogotovo ako se radi o drugačijoj situaciji.

Emocija se može opisati kao sklop triju stvari: a) iskustvo ili svjesni osjećaj emocija, b) process koji se događa u mozgu i živčanom sustavu i c) uočljiv izražajni obrasci emocija, posebno izraz lica.

One utječu na cijelu osobu, utječu na rad u mozgu, mišićima, a također može promijeniti trenutak iz svijetlog u tamni ili promijeniti naše mišljenje iz kreativnog u morbidno, sve zato što nas emocije ispune i ljudi se promijene s njima. [40] Potreba za emocijama uključuje dvije stvari od kojih je prva želja za doživljavanje i razumijevanje emocije koju sami stvaramo ili emociju drugih oko sebe, a druga je da emocije doprinose odlukama u našem životu. [41]

Postoji pet osnovnih, glavnih emocija kod čovjeka iz kojih proizlaze sve ostale emocije. Primarne emocije su : sreća, tuga, strah, ljutnja i gađenje. Same po sebi su različite te ih prikazujemo drugačije, a isto tako osjećamo se drugačije kada nas preplavi neka emocija. [34] Treba uzeti u obzir da zbog različitih kulturnih običaja svaka osoba prikazuje tu emociju na drugačiji način. [45] Charles Darwin je rekao da su izrazi emocije bili univerzalni za sve ljude, a opet tako jedinstveni za svaku osobu. Također je bio i prvi znanstvenik koji je želio na fotografiji prikazati određenu emociju. Duchenne je u to vrijeme proučavao izraz lica kod svake emocije. Nakon njih znanost je počela baviti se više emocijama i samim izrazom lica za svaku emociju. [39]

SREĆA

Kako ljudi doživljavaju sreću? Sreća je pozitivna emocija koja na ljudskoj osobi prikazuje da je u tom trenutku zadovoljna sa svime oko sebe i da trenutno doživljava pozitivna iskustva nečeg oko sebe.

Sreća se najčešće javlja kada se ostvari cilj prema kojem je osoba težila. Osoba najčešće prikazuje da je sretna kada se nešto dobro dogodi u njezinom životu.

Kako bismo spoznali pravu sreću i iskusili je u vanjskom svijetu važno je da je prvotno osjetimo unutar sebe u svojem biću. A isto tako za svaku osobu pojam i emocija sreće je nešto različito te zbog toga niti jednu emociju kao takvu ne možemo uspoređivati između svakog čovjeka.

TUGA

Tuga spada u negativnu emociju koja je najčešće povezana s gubitkom, bilo fizičke osobe, nečeg psihičkog, mentalnog ili drugog. Isto tako njezin intenzitet ovisi o vrsti tog gubitka, a isto tako je i različit kod svake osobe bez obzira ako je gubitak jednak. Kada je osoba tužna vrlo brzo izgubi želju za događanjima u vanjskom svijetu i izlaskom u isti.

Iako je ljepše vidjeti osobu koja je sretna, biti tužan i prikazivati tu emociju na svojem licu sasvim je normalno. U redu je kada je osoba tužna s vremena na vrijeme (najčešće kod velikog gubitka), ali je bitno da se ta tuga ne razvuče predugo jer nakon toga prelazi u teže stanje i postaje depresija ili bilo koji drugi oblik neke mentalne bolesti. Svaka osoba mora brinuti o sebi i pomoći samom sebi da do same depresije ne dođe, te da se život može nastaviti bez obzira koji događaj vam je donio tugu.

STRAH

Strah se javlja kada je osoba u situaciji u kojoj joj se prijeti, nešto se neočekivano događa, ili da je toj osobi život ugrožen. Strah je uređena i prirodna emocija kod koje dolazi kod svake osobe.

Strah je emocija koju trebamo vidjeti i koje trebamo biti svjesni. Ali sam strah kontrolira našim umom i na svakoj je osobi kako će smiriti tu emociju straha i pripremiti se za ono najgore. Često se događa da si ljudi sami umisle neke stvari, pa isto tako sami privuku taj strah koji ih zarobi i ne mogu se toga riješiti. Sam strah se često i ne prikazuje izvana nego ga konstantno osjećamo u svojem tijelu što ponekad može biti i gori slučaj nego da prikazujemo tu emociju da bude vidljiva svima oko nas.

LJUTNJA

Ljutnja se javlja najčešće kada ljudi primijete neku prepreku koju ili nisu očekivali ili nisu bili spremni na nju, te postanu frustrirani i bijesni te tako počinju prikazivati emociju ljutnje na

svojem tijelu. Kod nekih ljudi ljutnju mogu izazvati sitnice (npr. nedostatak žvakaćih guma u autu) dok kod drugih ljutnju izazivaju veće stvari koje često mogu biti izazvane i emocijom tuge. Kada dolazi do ljutnje u ljudskom tijelu ono počinje doživljavati neke promjene kao povećani adrenalin, brži otkucaji srca, mišići se napinju i ostalo.

Ljutnja je negativna emocija i zna doći do fizičkih okršaja između objekta ili osobe zbog koje se prvotna osoba osjeća da mora ispuhati tu ljutnju iz sebe. Važno je kada osoba počinje biti ljuta da se isto tako sjeti da mora misliti na nešto pozitivno jer je moguće da u tom stadiju negativne emocije, ljutnje, dolazi do djela zbog kojih će osoba kasnije požaliti.

GADENJE

Gađenje opisujemo kao snažnu sklonost da izbjegnemo nešto što nam se ne sviđa, odnosno što nam ne odgovara. Često se javlja kod hrane ili pića koje osoba ne podnosi i tu dolazi do emocije gađenje koju osoba često prikazuje i svojim izrazom lica.

Kao opis primarne emocije ne opisuje gađenje prema ljudskom biću bilo sebi ili prema drugima nego većinom na hranu, stvari ili djela drugih.

[35, 36, 37]

6.1. EMOCIJE I BOJE

Boje imaju važan učinak na ljudsku osobu, zbog njihovog utjecaja na naše tijelo vidljive su promjene raspoloženja i promjene emocija koje u tom trenutku osjećamo. Pošto je svaka osoba drugačija i ima drugačije razmišljanje, normalno je da je svaka emocija kod svake osobe različita. Pa isto tako ljudi na drugačije načine vide boje. Svaka boja može izazvati neko određeno raspoloženje koje će nakon toga rezultirati prikazom neke emocije. Naše misli mogu povezati svjetlije boje sa srećom ili tamnije boje s tugom ili strahom. [42] Kada se osoba rodi od toga trenutka počinje njezina povezanost s nekom bojom. Kroz odrastanje povezuje boje s nekim događajem i trenutkom te tako u daljnjem životu svoju trenutnu emociju može povezati s nekom bojom. Ali se mišljenja o nekoj određenoj emociji i boji mijenja zbog utjecaja i saznanja drugih kultura ili društva. Boja ne postoji ako je mi sami ne povežemo s nekim sjećanjem, maštom i ostalim. Postoje mnoga istraživanja na temu psihološkog utjecaja boja na ljude zbog toga što možda je nekim osobama nametnuto mišljenje o nekoj boji i povezanost te boje s emocijom. Ali na kraju nitko ne može odlučiti umjesto vas kako vi percipirate neku boju i kako se osjećate u tom trenutku. [43, 44, 47]

6.2. EMOCIJE I FOTOGRAFIJA

Emocije na fotografiji nam prikazuje u kakvoj se situaciji model trenutno nalazi. Pomoću njegovog izraza lica, pokreta ljudi, odnosno poze možemo pretpostaviti kako se model osjeća i što želi prenijeti na fotografiji. Kao što je prije navedeno da su oči ogledalo duše, najvažnije je da se u fotografiji kada želimo prenijeti neku emociju fokusiramo na oči.

Fotografiranje drugog ljudskog bića je velika povlastica, pošto ste uhvatili trenutak njegovog/njezinog života za njih je to također velika stvar.

Prikazati emociju na fotografiji je poprilično teško, čak i kada fotograf misli da je uhvatio savršeni trenutak, ponekad se razočara kada pogleda gotovu fotografiju. Zato je važno koristiti se trikovima kod studijske fotografije. Često se koriste studijska rasvjeta i filteri kod fotografiranja emocije kod čovjeka. Tako se može bolje prikazati ono što fotograf i model žele.

„Pošto su primarne emocije urođene i koliko god ih se pokuša sakriti, ton glasa i/ili govor tijela mogu odati te osjećaje.“ [46]

7. PRAKTIČNI RAD

U praktičnom dijelu završnog rada cilj mi je bio prikazati pet primarnih ljudskih emocija na studijskoj portretnoj fotografiji. Odlučila sam fotografirati model koji će kroz svaku fotografiju prikazivati jednu od emocija. Nakon toga svaka od fotografija bit će priložena u originalu i u šest verzija u kojima će iza modela biti jedna od šest boja (primarne i sekundarne). Razlog zbog kojeg sam odlučila to napraviti je taj da me zanima da li sam utjecaj tih boja pomaže ljudima odlučiti koja boja bolje odgovara kojoj emociji. Često se govori da crvena boja izaziva bijes i ljutnju, dok je za radost zaslužna žuta. Nakon toga dolazi se do istraživanja gdje ću pomoću ankete ispitati određeni broj ljudi koja boja bolje odgovara kojoj emociji. Tako ću doći do zaključka da li svaka osoba jednako vidi emocije, odnosno da li ih spaja jednako sa psihološkim utjecajem boje.

Odlučila sam se za ovu temu iz tog razloga jer smatram da se premalo pažnje daje emocijama i kako se ljudi osjećaju u današnjem svijetu. Zbog napretka tehnologije i svakakvih otkrića, svaka osoba se sve više zatvara u sebe. Željela bih prikazati da su emocije dio svakog čovjeka, i da iako ponekad ružne i teško se njima nositi, na fotografiji mogu izgledati sasvim posebno. A kada emociju na fotografiji prikažemo s različitim bojama, vidi se koja boja najviše dolazi do izražaja, u prenesenom smislu pomoću te boje vidimo kako se osoba osjeća prilikom te emocije.

U nastavku završnog rada bit će prikazane autorske fotografije 5 osnovnih emocija i 6 fotografija svake emocije s različitim pozadinom. Svaka prvotna fotografija će biti opisana s tehničkim karakteristikama. Sve fotografije nastale su u fotografskom studiju. Šest fotografija s različitim pozadinama nastale su montažom u Photoshopu gdje je bijela pozadina bila promijenjena u jednu od primarnih i sekundarnih boja.

Slika 7. 1. Sreća, autorska fotografija

Korištena oprema:

- Canon 1100D + Canon 50mm f/1.8 STM

Tehničke karakteristike:

- Brzina zatvarača: 1/200 sec.
- Otvor blende: f/8
- ISO: 100
- Žarišna duljina: 50mm

Slika 7. 1. 1. Sreća na crvenom

Slika 7. 1. 2. Sreća na ljubičastom

Slika 7. 1. 3. Sreća na narančastom

Slika 7. 1. 4. Sreća na plavom

Slika 7. 1. 5. Sreća na zelenom

Slika 7. 1. 6. Sreća na žutom

Slika 7. 2. Tuga, autorska fotografija

Korištena oprema:

- Canon 1100D + Canon 50mm f/1.8 STM

Tehničke karakteristike:

- Brzina zatvarača: 1/160 sec.
- Otvor blende: f/8
- ISO: 100
- Žarišna duljina: 50mm

Slika 7. 2. 2. Tuga na crvenom

Slika 7. 2. 2. Tuga na ljubičastom

Slika 7. 2. 3. Tuga na narančastom

Slika 7. 2. 4. Tuga na plavom

Slika 7. 2. 5. Tuga na zelenom

Slika 7. 2. 6. Tuga na žutom

Slika 7. 3. Strah, autorska fotografija

Korištena oprema:

- Canon 1100D + Canon 50mm f/1.8 STM

Tehničke karakteristike:

- Brzina zatvarača: 1/160 sec.
- Otvor blende: f/8
- ISO: 100
- Žarišna duljina: 50mm

Slika 7. 3. 3. Strah na crvenom

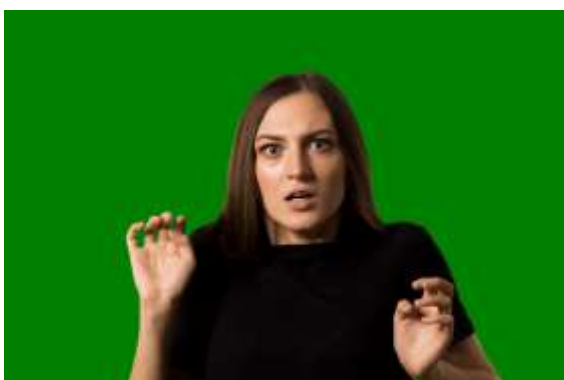
Slika 7. 3. 2. Strah na ljubičastom

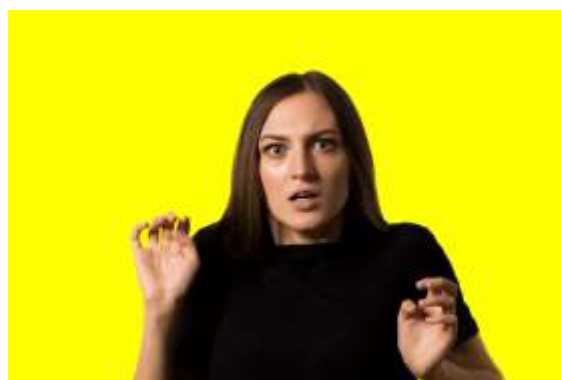
Slika 7. 3. 3. Strah na narančastom

Slika 7. 3. 4. Strah na plavom

Slika 7. 3. 5. Strah na zelenom

Slika 7. 3. 6. Strah na žutom

Slika 7. 4. Ljutnja, autorska fotografija

Korištena oprema:

- Canon 1100D + Canon 50mm f/1.8 STM

Tehničke karakteristike:

- Brzina zatvarača: 1/160 sec.
- Otvor blende: f/8
- ISO: 100
- Žarišna duljina: 50mm

Slika 7. 4. 4. Ljutnja na crvenom

Slika 7. 4. 2. Ljutnja na ljubičastom

Slika 7. 4. 3. Ljutnja na narančastom

Slika 7. 4. 4. Ljutnja na plavom

Slika 7. 4. 5. Ljutnja na zelenom

Slika 7. 4. 6. Ljutnja na žutom

Slika 7. 5. Gađenje, autorska fotografija

Korištena oprema:

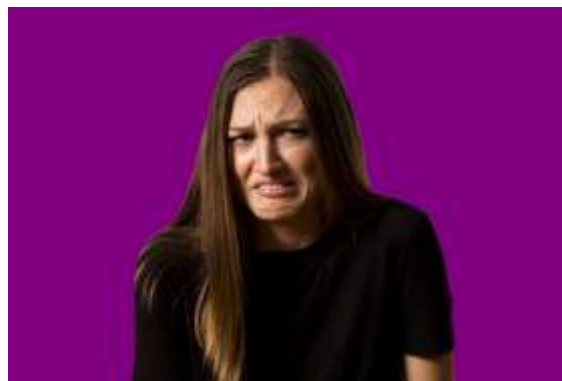
- Canon 1100D + Canon 50mm f/1.8 STM

Tehničke karakteristike:

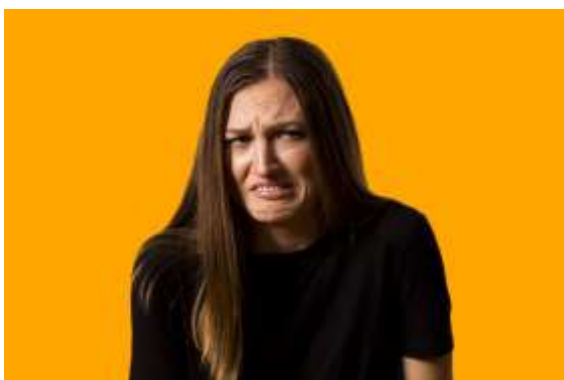
- Brzina zatvarača: 1/160 sec.
- Otvor blende: f/8
- ISO: 100
- Žarišna duljina: 50mm

Slika 7. 5. 5. Gađenje na crvenom

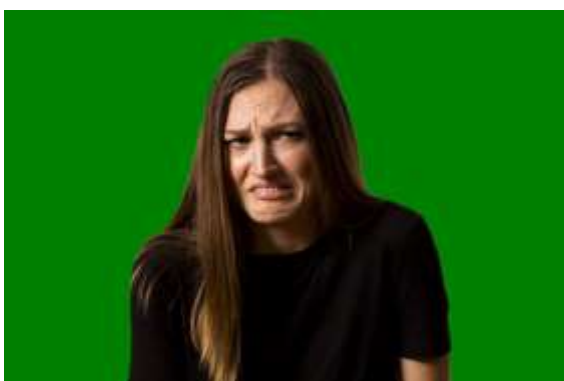
Slika 7. 5. 2. Gađenje na ljubičastom

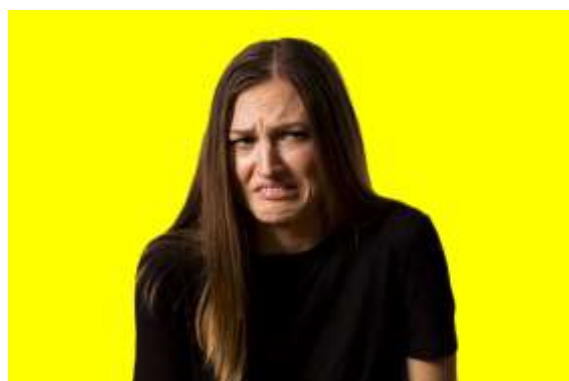
Slika 7. 5. 3. Gađenje na narančastom

Slika 7. 5. 4. Gađenje na plavom

Slika 7. 5. 5. Gađenje na zelenom

Slika 7. 5. 6. Gađenje na žutom

8. ISTRAŽIVANJE UTJECAJA PRIMARNIH I SEKUNDARNIH BOJA NA STUDIJSKOJ PORTRETNOJ FOTOGRAFIJI KOD PRIKAZA PET PRIMARNIH EMOCIJA

Iz prethodnog teksta može se zaključiti da su emocije važan dio svake osobe i da prikaz tih emocija na nečemu trajnom pobuđuje osjećaje. Na studijskim fotografijama koje su navedene u praktičnom radu i u istraživanju vidi se prikaz tih emocija koje model prikazuje. Samo istraživanje bilo je namijenjeno da se vidi kako ljudi gledaju na emocije, kakve ih oni smatraju te kako se oni osjećaju prilikom te emocije. Prilikom istraživanja primijetit ćemo da svaka osoba svaku emociju doživljava drugačije što je i bit toga. Ljudska bića imaju svoj um te njime mogu raspolagati na svoj način, pa tako i kod odabira fotografije koja najbolje prikazuje tu emociju.

U nastavku istraživanja navedeni su ciljevi, vrste i rezultati istraživanja.

8.1. Metodologija istraživanja

Jedan od ciljeva ovog rada i istraživanja bio je da se prikaže kako ljudi gledaju na emociju koja je prikazana na fotografiji, odnosno kako tu emociju povezuju s primarnim i sekundarnim bojama. Također cilj je bio i upoznati ljude s primarnim emocijama koje nisu toliko objašnjene u normalnom svijetu. Tako ćemo kroz istraživanje primjećivati da veći broj ispitanika nisu ni upoznati s pet primarnih emocija te im je bilo teško iste nabrojati.

Nakon prikupljenih podataka o dobi ispitanika i da li se bave fotografijom ili ne, dolazimo do dijela gdje ispitanici moraju izabrati fotografiju s emocijom i različitom pozadinom. Na tome dijelu uvidamo da svaki korisnik svaku emociju doživljava drugačije (što ćemo vidjeti i na grafikonima 6 - 11).

Prilikom istraživanja napravljen je anketni upitnik na pitanje utjecaja primarnih i sekundarnih boja na emociju koju prikazujemo na studijskoj portretnoj fotografiji. Anketni upitnik sastoji se od 11 pitanja. U prvih 6 pitanja odnosi se na opća pitanja kao što su dob, bavljenje fotografijom i tko je upoznat s pet osnovnih emocija, također je postavljeno i pitanje da li su ispitanici upoznati sa psihološkim utjecajem boje na ljudi što nam je potrebno zbog drugog dijela upitnika. Drugi dio upitnika sastoji se od 5 pitanja, odnosno fotografija 5 emocija na kojima je svaka fotografija prikazana s drugom pozadinom. Tako su emocije (sreća, tuga, strah, ljutnja i gađenje) prikazane kroz 6 fotografija. Između tih 6 fotografija svake emocije

korisnici su birali koje fotografije im najbolje odgovaraju na tu emociju, odnosno koja boja najbolje objašnjava emociju.

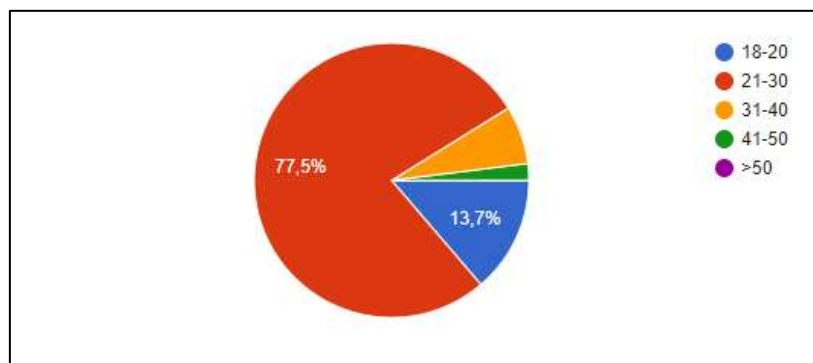
Anketa je sama po sebi anonimna što ispitanicima daje slobodu odgovora. Sama anketa nije bila ograničena na djelatnost ispitanika te su je mogli ispuniti svi ljudi do kojih je došla. Tijekom provođenja istraživanja podaci koji su prikupljeni koriste se samo za analizu i obradu ovog istraživanja. Podaci su prikupljeni između studenata Sveučilišta Sjever, Facebook grupe odjela Multimedije, oblikovanja i primjene te Facebook i Instagram stranice korisnice Elizabete Kuzmić.

8.2. Rezultati istraživanja

Anketa Istraživanje utjecaja primarnih i sekundarnih boja na studijskoj portretnoj fotografiji kod prikaza pet primarnih emocija provedena je u razdoblju od 20.09. – 25.09.2019. godine. Navedeni anketni upitnik ispunilo je 102 ispitanika.

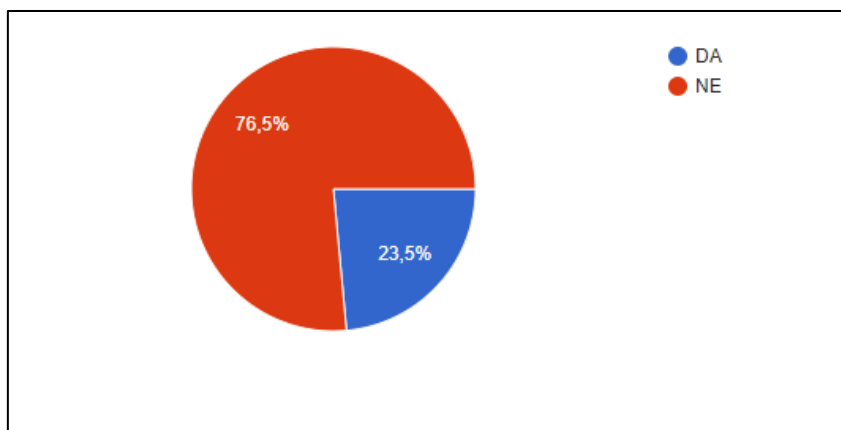
U prvom dijelu anketnog upitnika pitanja se odnose na dob ispitanika te da li su upoznati s fotografijom, emocijama i psihološkim utjecajem boje na ljude.

U nastavku istraživačkog rada sva pitanja i odgovori bit će grafički prikazana.

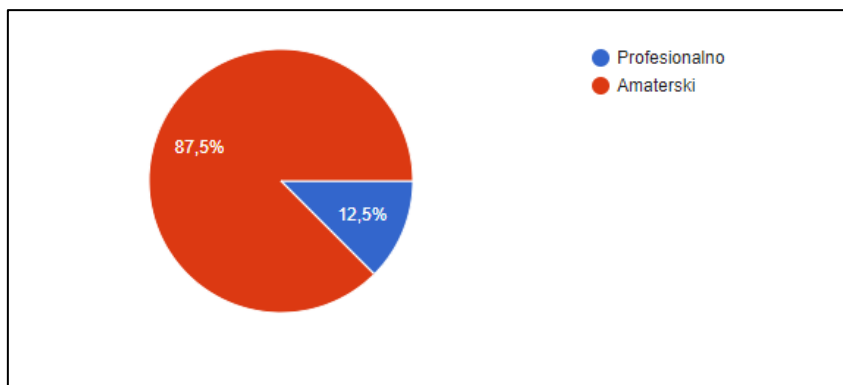
Grafikon 1. Prikaz dobne skupine ispitanika

Grafički prikaz 1. prikazuje dobnu skupinu ispitanika koji su sudjelovali u provođenju istraživanja i gdje vidimo da prevladava mlađa populacija između 21 – 30 godina.

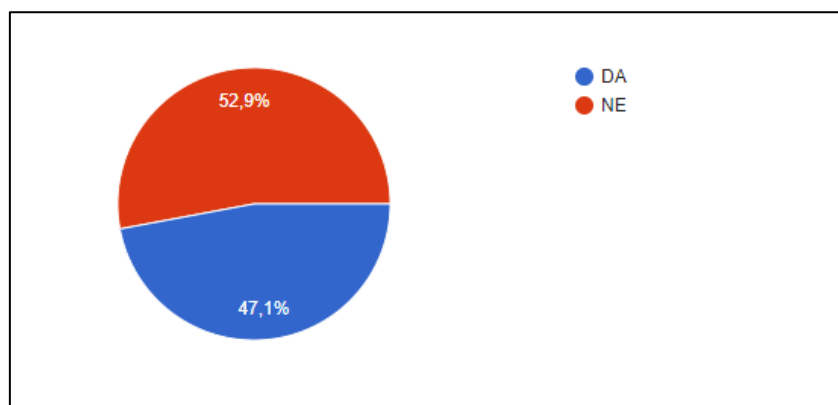
Grafikon 2. Prikaz ispitanika na pitanje bave li se fotografijom

Na grafičkom prikazu 2. vidimo da ispitanici koje se bave fotografijom su u manjini. Vidimo da je 76,5 % ispitanika onih koji se ne bave fotografijom.

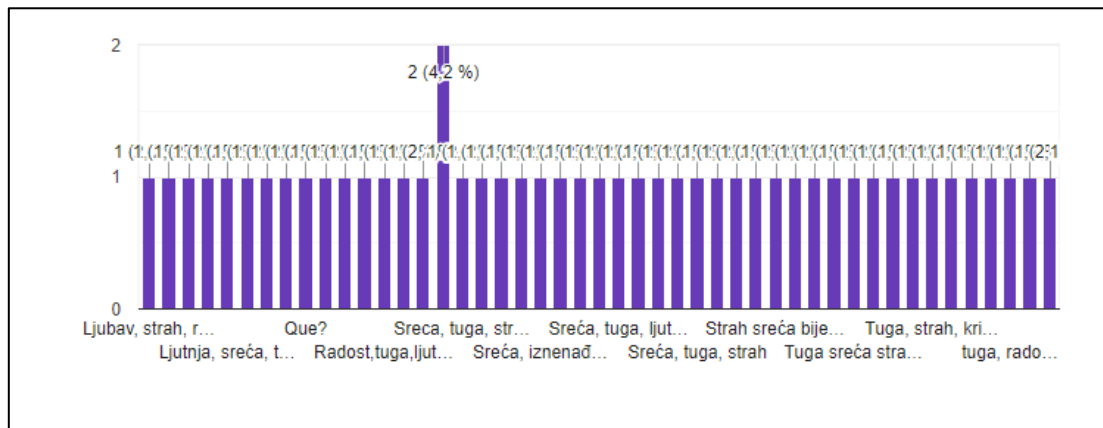
Grafikon 3. Prikaz ispitanika na pitanje bave li se fotografijom profesionalno ili amaterski

U ovom grafikonu vidimo da od 102 ispitanika samo 24 se bave fotografijom gdje prevladava amatersko bavljenje fotografijom.

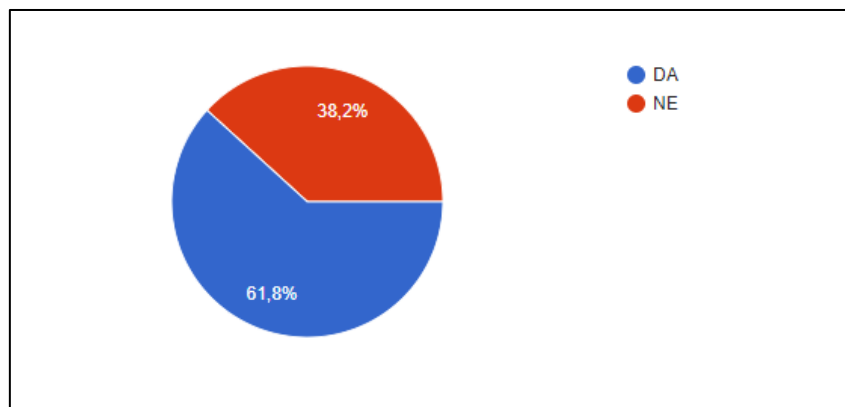
Grafikon 4. Prikaz ispitanika na pitanje jesu li upoznati s 5 osnovnih emocija

Na ovom grafikonu vidimo da je 52,9% ljudi upoznato s 5 osnovnih emocija. Znači da je to više od pola ispitanika što je odličan rezultat.

Grafikon 5. Prikaz nabiranja 5 primarnih emocija

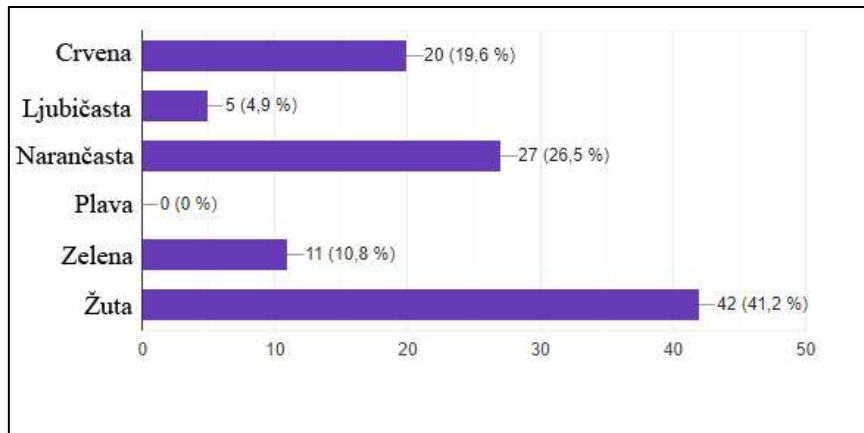
Na grafikonu 5. vidimo nabiranje 52,9% ljudi koji su glasali da znaju kojih je 5 osnovnih emocija. Uz manualno pregledavanje dolazimo do broja 11, odnosno od sveukupno 102 ljudi samo 11 osoba je nabrojilo točnih 5 primarnih emocija.

Grafikon 6. Prikaz ispitanika na pitanje jesu li upoznati s psihološkim utjecajem boja na ljude

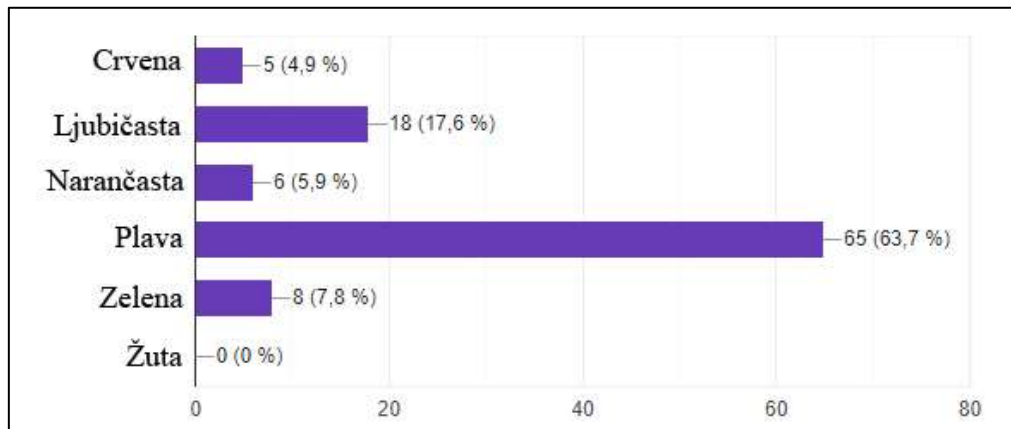
U ovom grafikonu primjećujemo da je velik broj upoznat sa psihološkim utjecajem boja na ljude što ćemo moći i usporediti s narednim grafikonima koji će prikazivati postotak ljudi koji će glasati za koju fotografiju.

Nakon ovog prvog dijela anketnog upitnika dolazimo do dijela gdje su ispitanici birali fotografiju s određenom pozadinskom bojom, odnosno bojom koja najbolje opisuje emociju.

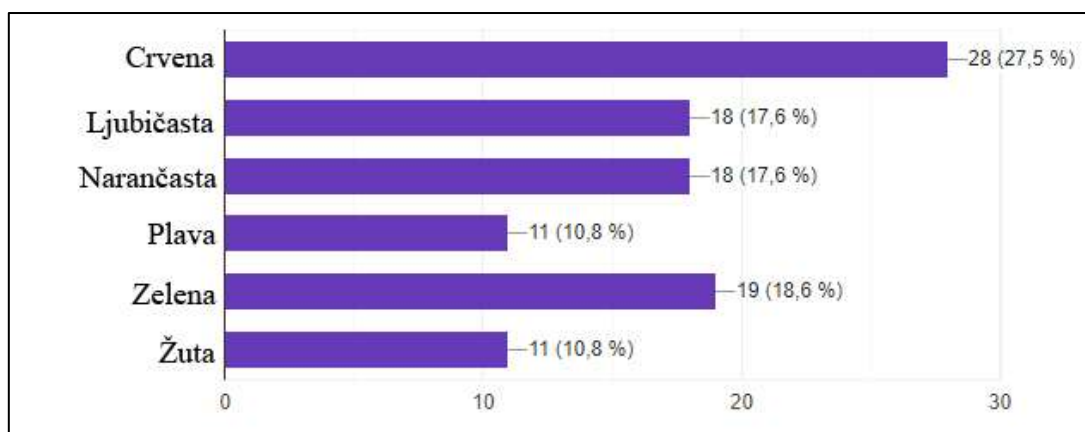
Grafikon 7. Emocija sreće

Na ovom grafikonu vidimo kako su ispitanici izabrali koja boja ih najviše podsjeća na emociju sreće. Vodeće mjesto zauzela je žuta boja koja i glasi sretnom i veselom bojom, dok recimo plava nije dobila niti jedan glas jer ne odgovara toj emociji. 27 ispitanika izabralo je narančastu koja je vrlo blizu žute boje, dok su se neki odlučili i za crvenu boju.

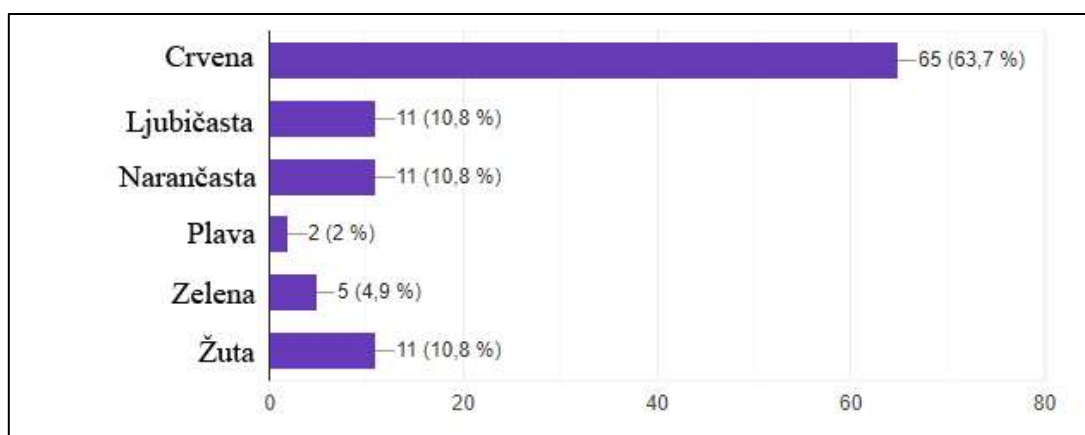
Grafikon 8. Emocija tuge

Za razliku od prošlog grafikona gdje se prikazivala emocija sreće, na ovom grafikonu vidimo znatnu razliku. Kod emocije tuge prevladava plava i ljubičasta boja, boje koje su malo tamnije što bi i opisivali kako se osoba osjeća u tom trenutku. Žuta nije dobila niti jedan glas, dok su crvena s 5 i narančasta sa 6 glasova također među zadnjim bojama. Vidimo da tugu opisujemo kao emociju zbog koje se osjećamo potišteno te nam plava boja najbliže odgovara tome.

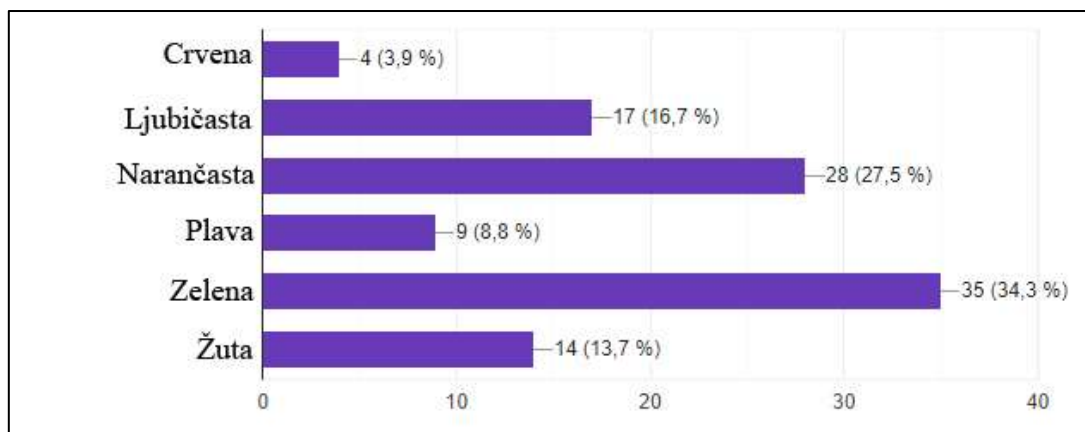
Grafikon 9. Emocija straha

Grafikon emocije straha prikazuje raznolikost kako boje utječu na čovjeka odnosno kako ta boja opisuje njihov strah. Vidimo da je svaka boja dobila svoj glas, odnosno da svaka osoba drugačije doživljava strah. Kod nekih je to sretnije pa tako prevladavaju žuta i narančasta boja, dok je kod nekih ljudi to tmurnije pa tako vidimo velik broj glasova na zelenoj boji. Najviše glasova je na crvenoj boja koja svojim intenzitetom i odgovara strahu odnosno kako se osoba u tom trenutku osjeća.

Grafikon 10. Emocija ljutnje

Grafikon 10. prikazuje emociju ljutnje. Emociju koja se naziva ljutnja, gnjev ili bijes, a najbolje je opisuje crvena boja. Od 102 ispitanika, 65 ih je glasalo za fotografiju s crvenom pozadinom. Što dovodi do zaključka da većina ljudi ljutnju prikazuje na isti način te da im takva boja odgovara opisu te emocije.

Grafikon 11. Emocija gađenja

Posljednji grafikon prikazuje posljednju emociju. Emocija gađenja je također prikazala kako je svaka osoba vidi na različit način. Svaka osoba je tu emociju povezala s bojom na koju ih asocira. Međutim najveći glas dobila je zelena boja, a nakon nje narančasta dok je crvena boja dobila najmanje glasova.

9. RASPRAVA

U provedenom istraživanju vidimo raznolikost odgovora, odnosno vidimo da svaka osoba emocije doživljava na svoj način. Iako u istraživanju većina ispitanika se ne bavi fotografijom svakako je njihovo mišljenje važno kod primjećivanja boja. Također je više od pola ispitanika upoznato sa psihološkim utjecajem boja na ljudi što je važno pošto svaku boju na neki način možemo povezati s emocijom.

Prema rezultatima u prvom dijelu ankete vidimo da prevlada mlađa generacija međutim to ne utječe na rezultate ankete. Iako neki ispitanici smatraju da su upoznati s 5 primarnih emocija, ljudi ih ne znaju nabrojiti, što je i prikazalo da od 102 ispitanika samo njih 11 zna nabrojiti 5 osnovnih emocija.

Dok u drugom dijelu istraživanja odnosno u dijelu gdje se odabire fotografija s bojom pozadine vidimo kako se kod nekih odgovora većina slaže, dok su u drugim odgovorima odgovori raznoliki. Tako možemo započeti s prvom emocijom, odnosno emocijom sreće. Sreća je pozitivna emocija te ju doživljavamo kao svjetlu emociju i povezujemo je sa svjetlom bojom. Najveći postotak dobila je fotografija sa žutom pozadinom. Od 102 ispitanika 42 se slaže da se sreća najviše povezuje sa žutom bojom. A nakon žute dolazi narančasta koje su po intenzitetu slične jedna drugoj. Nakon sreće dolazimo do tuge, suprotne emocije. Kod tuge primjećujemo da je najviše glasova dobila plava boja (65 glasova), a isto tako plava je komplementarna boja narančaste boje što i objašnjava izbor ove boje. Na drugom mjestu je ljubičasta boja koja je pak komplementarni par žute boje. Emocija straha je posebna emocija jer je svaka osoba doživljava na različit način, tako je neko može smatrati negativnom emocijom, dok je možda kod nekog pozitivna emocija popraćena uzbuđenjem. Pa tako izbor jedne pozadine je bio nemoguć te je ova emocija najraznovrsnija. Svaka boja dobila je svoj glas, dok sve ostale variraju sa sličnim glasovima, crvena boja preuzela je vodstvo. Crvena boja smatra se bojom ljubavi, hrabrosti, odvažnosti, moći, straha, agonije, pa i ljutnje. Tako je na sljedećoj emociji, emociji ljutnje crvena boja također preuzela vodstvo, dok je plava ostala boja s najmanje glasova, samo 4. Za kraj je ostala emocija gađenja koju također svaka osoba primjećuje na svoj način. Najviše glasova dobila je zelena boja, a potom slijedi narančasta. Svaku osobu jedna boja podsjeća na neki događaj, trenutak pa čak i osobu te tu osobu spajaju s emocijom koju su tada osjećali.

10. ZAKLJUČAK

Fotografija se razvija iz dana u dan, svakim danom svijetom kruže nove tehnologije te se ljudi upuštaju u isprobavanje istih. Kako se fotografija mijenjala i ljudi su se mijenjali. Fotografija je postala jedan od vodećih medija prenošenja informacija u svijetu. Svijet je to primijetio te su ljudi smatrali da će sve vijesti, obavijesti dobivati preko medija. Tako su se ljudi počeli otvarati prema tehnologiji, a zatvarati prema čovječanstvu.

Smatram da bi se to trebalo promijeniti iz tog razloga jer fotografija je mnogo više od same informacije, fotografija je umjetnost s kojom se svaka osoba može izraziti. Moguće je prenijeti svoje osjećaje i emocije na fotografiju i prikazati ljudima svijet točno kakav jest.

Provedenim istraživanjem i samim istraživanjem svega što je bilo potrebno za izradu ovog rada dolazimo do zaključka da prikaz emocija bilo na fotografiji ili u živo je važna komponenta svake osobe. Također je važno uzeti u obzir mišljenja i osjećaje svake osobe. Ispitanici su imali priliku izraziti se i doprinijeti istraživanju sa svojim mišljenjima. Tako su ispitanici imali priliku da možemo spojiti tehnologiju s emocijama, osjećajima odnosno onim što skrivamo duboko u sebi. U istraživanju saznajemo da iako ponekad različiti, često emociju vežemo s određenom bojom, a opet različitom. Svaka osoba ima neko sjećanje zbog kojeg se budi neka emocija, pa tako i boja koja bi opisivala tu emociju. Boje moraju postati važnije nego što jesu jer stvarno utječu na nas, na naš dan i život.

Na kraju ovog rada dolazimo do zaključka da uz tehnologiju u fotografiji koju imamo, moramo pronaći način da se bolje izražavamo i da bolje prikazujemo sebe onakvim kakvi jesmo.

U Varaždinu, _____

Elizabeta Kuzmić

—
MIBON
ALISBAINO

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, ELIZABETA KUZMIĆ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom PRILAZ PET PRIMAENIH EMOCIJA NA STUDIJskoj PORTRETNOJ FOTOGRAFIJI (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Elizabeth Kuzmić
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, ELIZABETA KUZMIĆ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom PRILAZ PET PRIMAENIH EMOCIJA NA STUDIJskoj PORTRETNOJ FOTOGRAFIJI (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Elizabeth Kuzmić
(vlastoručni potpis)

LITERATURA

- [1] http://davorzerjav.from.hr/wpcontent/uploads/2015/10/osnove_fotografije_davor_zerjav.pdf , dostupno 02.09.2019.
- [2] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Fotografija> , dostupno 02.09.2019.
- [3] <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20254> , dostupno 02.09.2019.
- [4] Michael R. Peres: Focal encyclopedia of photography, Elsevier, Burlington, 2007.
- [5] Milan Fizi: Fotografija, Epoha, Zagreb, 1966.
- [6] Davor Žerjav : Promišljati fotografski, Fotoklub Čakovec, Čakovec, 2011.
- [7] Ivica Kiš : Camera obscura, osnove fotografije, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
- [8] <http://www.fot-o-grafiti.hr/nauci/portret/%C5%A1-je-portret> , dostupno 02.09.2019.
- [9] <https://www.scancafe.com/blog/the-evolution-of-portrait-photography/> , dostupno 02.09.2019.
- [10] <https://www.thevintagenews.com/2017/12/09/first-selfie/>, dostupno 03.09.2019.
- [11] <http://scihi.org/john-william-draper-chemist-photo-pioneer/> , dostupno 03.09.2019.
- [12] <https://www.immigrantentrepreneurship.org/entry.php?rec=190>, dostupno 03.09.2019.
- [13] <https://www.magnumphotos.com/photographer/steve-mccurry/>, dostupno 03.09.2019.
- [14] <http://www.gupmagazine.com/articles/its-all-mixed-an-interview-with-steve-mccurry>, dostupno 03.09.2019.
- [15] <https://shootdotedit.com/2017/10/best-photography-quotes-photographers/> , dostupno 03.09.2019.
- [16] <https://www.shootfactory.co.uk/what-is-studio-photography/> , dostupno 03.09.2019.
- [17] <https://staffweb.worc.ac.uk/photomodule/CDME2021&3021/Session02/History-of-studio-photography> , dostupno 03.09.2019.
- [18] <https://www.biography.com/artist/man-ray> , dostupno 03.09.2019.
- [19] <https://www.biography.com/artist/richard-avedon> , dostupno 03.09.2019.
- [20] <https://www.biography.com/artist/annie-leibovitz> , dostupno 03.09.2019.
- [21] <http://kuzam.net/rasvjeta-postavke-svjetla-za-portret-i-tijelo/>, dostupno 04.09.2019.
- [22] Harry C. Box : Set Lighting Technician's Handbook, Elsevier, Burlington, 2003.

[23] <https://www.premiumbeat.com/blog/manipulate-emotions-with-color-in-film/> , dostupno 04.09.2019.

[24] <https://www.mastcreations.com/blog/evolution-of-photographic-studios>, dostupno 11.09.2019.

[25] <https://photography.tutsplus.com/articles/a-brief-history-of-photographic-flash--photo-4249> , dostupno 11.09.2019.

[26] <http://pomet.adu.hr/tvrasvjeta/oldweb/htms-osnove/osp.htm> , dostupno, 12.09.2019.

[27] http://matematikairacunalstvo.weebly.com/uploads/1/4/1/4/14147061/osnovna_svjetlosna_posicija.docx , dostupno 12.09.2019.

[28] <https://www.biography.com/artist/dorothea-lange> , dostupno 12.09.2019.

[29] <https://www.biography.com/artist/diane-arbus> , dostupno 12.09.2019.

[30] <https://digital-photography-school.com/studio-lighting-equipment-guide/> , dostupno 12.09.2019.

[31] <http://www.fot-o-grafiti.hr/nauci/svjetlo-i-rasvjeta/dodaci-za-pode%C5%A1avanje-rasvjete> , dostupno 12.09.2019.

[32] https://www.nytimes.com/2009/10/08/arts/design/08penn.html?_r=1&hp, dostupno 16.09.2019.

[33] <https://www.britannica.com/biography/Yousuf-Karsh> , dostupno 16.09.2019.

[34] <https://en.wikipedia.org/wiki/Emotion> , dostupno 17.09.2019.

[35] <http://web.mit.edu/~9.00/www/handouts/9emotions.pdf> , dostupno 17.09.2019.

[36] <https://psihologija4gimnazija.wordpress.com/osnovne-primarne-emocije/> , dostupno 17.09.2019.

[37] http://www.angelfire.com/realms/wingmakers_decode/strata/emotions.html , dostupno 17.09.2019.

[38] <https://shootdotedit.com/2017/10/best-photography-quotes-photographers/>, dostupno 17.09.2019.

[39] Gregorić B., Barbir L., Čelić A., Ilakovac V., Hercigonja – Szekeres M., Perković Kovačević M., Frenci M., Heffer M., Prepoznavanje emocija s ljudskih lica kod muškaraca i žena, Medicina Fluminensis : Medicina Fluminensis, Vol. 50. No. 4, 2014., str. 454 - 461

[40] <https://books.google.si/books?hl=hr&lr=&id=DYoHCAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=em>

[otions&ots=HxTi1SEHas&sig=9udGgQDtlEhVWxVyJWDX0ND3Rdo&redir_esc=y#v=onepage&q=emotions&f=false](#) , dostupno 25.09.2019.

[41] Huić A., Potreba za emocijama – doprinos valjanosti i efikasnijem mjerenju, Psihologijske teme, Vol. 21 No. 2, 2012., str. 337 - 358

[42] Duh M., Kolar R., Percepcija temeljnih emocija i boja učenika četvrtog razreda osnovne škole, Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol. 16 No. 3, 2014., str. 643 - 675

[43] S. Lapiš: Utjecaj boje u komunikaciji i percepciji vizualnog identiteta, završni rad, Filozofski fakultet u Osijeku, Preddiplomski studij Informatologije, Osijek, 2014.

[44] http://irtel.uni-mannheim.de/lehre/expra/artikel/Terwogt_Hoeksma_1995.pdf , dostupno 25.09.2019.

[45] <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-0EG5E7G9> , dostupno 28.09.2019.

[46] I. Lozić: Emocije u pismenoj poslovnoj komunikaciji, završni rad, Sveučilište Sjever, Preddiplomski studij Poslovanje i menadžment u medijima, Koprivnica, 2016.

[47] N. Kuliš Pušić: Uloga i značaj boje u interkulturalnoj komunikaciji, diplomski rad, Sveučilište Sjever, Diplosmki studij Komunikologija i odnosi s javnošću, Varaždin 2016.

Popis slika:

Slika 3.1.: Mona Lisa, Leonardo da Vinci (1503. – 1507.), dostupno 02.09.2019.

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Mona Lisa, by Leonardo da Vinci, from C2RMF r etouched.jpg](https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Mona_Lisa,_by_Leonardo_da_Vinci,_from_C2RMF_r etouched.jpg)

Slika 3.2. : Camera Obscura, Leonardo da Vinci (1515.), dostupno 02.09.2019.

https://www.researchgate.net/profile/Massimo_Guarnieri/publication/291379167/figure/fig1/AS:564374740111360@1511568831299/The-camera-obscura-sketched-by-Leonardo-da-Vinci-in-Codex-Atlanticus-1515-preserved-in.png

Slika 3.3. : Louis – Jacques – Mandé Daguerre, dostupno 02.09.2019.

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Louis Daguerre.jpg](https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Louis_Daguerre.jpg)

Slika 3.4. : Unidentified Child, ca. 1850. Daguerreotype, dostupno 02.09.2019.

https://www.instagram.com/p/Bd29VYEB-ia/?utm_source=ig_embed

Slika 3.5. : Robert Cornelius, Self portrait, dostupno 02.09.2019.

https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Cornelius#/media/File:RobertCornelius.jpg

Slika 3.6. John William Draper (1811. – 1882.), dostupno 02.09.2019.

http://scihi.org/wp-content/uploads/2015/05/John_William_Draper.jpg

Slika 3.7. Copy of a photograph of Dorothy Catherine Draper taken by John Draper c. 1840., dostupno 02.09.2019.

http://scihi.org/wp-content/uploads/2015/05/Dorothy_Draper.jpg

Slika 3.8. The fish dealer's daughter, dostupno 02.09.2019.

https://s3-us-west-2.amazonaws.com/lightstalking-assets/wp-content/uploads/2016/11/15181134/Arnold_Genthe_0009.jpg

Slika 3.9. Portret Grete Garbo, dostupno 02.09.2019.

https://s3-us-west-2.amazonaws.com/lightstalking-assets/wp-content/uploads/2016/11/15181112/Arnold_Genthe_0021.jpg

Slika 3.10. Afghan girl, dostupno 02.09.2019.

<https://huxleyparlour.com/app/uploads/2018/02/AFGHAN-GIRL-PESHAWAR-PAKISTAN-1984-by-STEVE-MCCURRY-c04931.jpg>

Slika 3.11. Migrant mother, dostupno 12.09.2019.

<https://cdn.britannica.com/17/71217-050-6690956F/Migrant-Mother-photograph-Nipomo-California-Dorothea-Lange-1936.jpg>

Slika 3.12. A Young Waitress at a Nudist Camp, dostupno 12.09.2019.

https://assets.phillips.com/image/upload/t_Website_LotDetailMainImage/v1/auctions/NY040117/313_001.jpg

Slika 4.1., 4.2., 4.3., 4.4., Pozicije svjetla u studiju, dostupno 12.09.2019.

http://matematikairacunastvo.weebly.com/uploads/1/4/1/4/14147061/osnovna_svjetlosna_pozicija.docx

Slika 4.5. Strobe bljeskalica, dostupno 12.09.2019.

http://www.phottixstore.com/media/catalog/product/cache/22/image/9df78eab33525d08d6e5fb8d27136e95/0/0/00300_1_1.jpg

Slika 4.6. Kontinuirano svjetlo, dostupno 12.09.2019.

https://images-na.ssl-images-amazon.com/images/I/61GRd%2BntZ1L_SL1000.jpg

Slika 4.7. Bljeskalica, dostupno 12.09.2019.

<https://cdn.mos.cms.futurecdn.net/d0210df840b336d326a39b4438f01baa-970-80.jpg>

Slika 5.1. Fotografiranje modela u studiju, dostupno 04.09.2019.

<https://4jphotography.com/wp-content/uploads/2018/01/Photo-Studio0-696x464.jpg>

Slika 5.2. Violon d'Ingres, dostupno 02.09.2019.

<https://img.lumas.de/fileadmin/templates/images/artist-header/blue/mry.jpg>

Slika 5.3. Beekeeper, dostupno 02.09.2019.

https://images.squarespace-cdn.com/content/v1/5575b396e4b017c5045ccbf6/1487011880966-OVJ212U6Z3M6Q38V7D6V/ke17ZwdGBToddI8pDm48kGhRU77n79Xn1ctJ6QStLB97gQa3H78H3Y0txjaiv_0fDoOvxcdMmMKkDsyUqMSsMWxHk725yiiHCCLfrh8O1z5QPOohDlaIeljMHgDF5CVIOqpeNLCJ80NK65_fV7S1UbGoPqHk3aUfUoFwXLU-f3qR7Pqy6G_UiUqAm30e8ZZAz9poMsryZPeOOanKVSLWkA/Ronald+Fischer%2C+beekeeper%2C+Davis%2C+California%2C+May+9%2C+1981%2C+engraver.jpg?format=750w

Slika 5.4. Gloria Vanderbilt, dostupno 02.09.2019.

https://images.squarespace-cdn.com/content/v1/5575b396e4b017c5045ccbf6/1486059778051-DR5117Q4D8S10S4F4L5X/ke17ZwdGBToddI8pDm48kNXsQIyoQCxlp5wqM5D2gWxZw-zPPgdn4jUwVcJE1ZvWQUxwkmyExglNqGp0IvTJZUJFbgE-7XRK3dMEBRBhUpwuTn6ozMRnKcxnmq69JGks_Mv0XNjeBN9sONIjzv9LE7fFNxFIHV2BzckFQmpKp18/Screen+Shot+2016-10-28+at+4.12.15+PM.png?format=750w

Slika 5.5. Demi Moore, dostupno 02.09.2019.

<http://dujye7n3e5wjl.cloudfront.net/photographs/640-tall/time-100-influential-photos-annie-leibovitz-demi-moore-84.jpg>

Slika 5.6. Pablo Picasso, dostupno 16.09.2019.

<https://collectionapi.metmuseum.org/api/collection/v1/iiif/714860/1592848/restricted>

Slika 5.7. Elizabeth Taylor, dostupno 16.09.2019.

<https://compote.slate.com/images/9f0f847a-e915-4e5f-b4c0-bd6caa63e584.jpg>

Slika 7.1. Sreća, autorska fotografija

Slika 7.1.1. Sreća na crvenom, autorska fotografija

Slika 7.1.2. Sreća na ljubičastom, autorska fotografija

Slika 7.1.3. Sreća na narančastom, autorska fotografija

Slika 7.1.4. Sreća na plavom, autorska fotografija

Slika 7.1.5. Sreća na zelenom, autorska fotografija

Slika 7.1.6. Sreća na žutom, autorska fotografija

Slika 7.2. Tuga, autorska fotografija

Slika 7.2.1. Tuga na crvenom, autorska fotografija

Slika 7.2.2. Tuga na ljubičastom, autorska fotografija

Slika 7.2.3. Tuga na narančastom, autorska fotografija

Slika 7.2.4. Tuga na plavom, autorska fotografija

Slika 7.2.5. Tuga na zelenom, autorska fotografija

Slika 7.2.6. Tuga na žutom, autorska fotografija

Slika 7.3. Strah, autorska fotografija

Slika 7.3.1. Strah na crvenom, autorska fotografija

Slika 7.3.2. Strah na ljubičastom, autorska fotografija

Slika 7.3.3. Strah na narančastom, autorska fotografija

Slika 7.3.4. Strah na plavom, autorska fotografija

Slika 7.3.5. Strah na zelenom, autorska fotografija

Slika 7.3.6. Strah na žutom, autorska fotografija

Slika 7.4. Ljutnja, autorska fotografija

Slika 7.4.1. Ljutnja na crvenom, autorska fotografija

Slika 7.4.2. Ljutnja na ljubičastom, autorska fotografija

Slika 7.4.3. Ljutnja na narančastom, autorska fotografija

Slika 7.4.4. Ljutnja na plavom, autorska fotografija

Slika 7.4.5. Ljutnja na zelenom, autorska fotografija

Slika 7.4.6. Ljutnja na žutom, autorska fotografija

Slika 7.5. Gađenje, autorska fotografija

Slika 7.5.1. Gađenje na crvenom, autorska fotografija

Slika 7.5.2. Gađenje na ljubičastom, autorska fotografija

Slika 7.5.3. Gađenje na narančastom, autorska fotografija

Slika 7.5.4. Gađenje na plavom, autorska fotografija

Slika 7.5.5. Gađenje na zelenom, autorska fotografija

Slika 7.5.6. Gađenje na žutom, autorska fotografija

Prilozi

Grafikon 1. Prikaz dobne skupine ispitanika, izvor: anketni upitnik

Grafikon 2. Prikaz ispitanika na pitanje bave li se fotografijom, izvor: anketni upitnik

Grafikon 3. Prikaz ispitanika na pitanje bave li se fotografijom profesionalno ili amaterski, izvor: anketni upitnik

Grafikon 4. Prikaz ispitanika na pitanje jesu li upoznati s 5 osnovnih emocija, izvor: anketni upitnik

Grafikon 5. Prikaz nabiranja 5 primarnih emocija, izvor: anketni upitnik

Grafikon 6. Prikaz ispitanika na pitanje jesu li upoznati s psihološkim utjecajem boja na ljude, izvor: anketni upitnik

Grafikon 7. Emocija sreće, izvor: anketni upitnik

Grafikon 8. Emocija tuge, izvor: anketni upitnik

Grafikon 9. Emocija straha, izvor: anketni upitnik

Grafikon 10. Emocija ljutnje, izvor: anketni upitnik

Grafikon 11. Emocija gađenja, izvor: anketni upitnik

Anketni upitnik

Istraživanje utjecaja primarnih i sekundarnih boja na studijskoj portretnoj fotografiji kod prikaza pet primarnih emocija

Poštovani/e,

ovaj upitnik je izrađen je za potrebe istraživanja u svrhu izrade završnog rada na studiju Multimedije, oblikovanja i primjene. Istraživanje se provodi za završni rad iz kolegija "Medijska fotografija".

Upitnik je u potpunosti anonim, a rezultati će se koristiti isključivo za potrebe izrade završnog rada.

Jedan dio upitnika sastoji se od pitanja dok u drugom dijelu morate izabrati jednu fotografiju.

Zahvaljujem unaprijed na odvojenom vremenu i strpljenju.

Elizabeta Kuzmić, studentica Multimedije, oblikovanja i primjene.

Dob *

1. 18-20
2. 21-30
3. 31-40
4. 41-50
5. >50

Bavite li se fotografijom? *

- DA
- NE

Fotografijom se bavim *

- Profesionalno
- Amaterski

Upoznat/a sam s 5 osnovnih emocija *

DA

NE

Nabroji ih... *

Tekst kratkog odgovora

Upoznat/a sam sa psihološkim utjecajem boje na ljude *

DA

NE

U ovom odjeljku odaberi fotografiju s pozadinom koja najbolja odgovara emociji na fotografiji

Pred Vama je pet osnovnih emocija kod čovjeka. Molim Vas izaberite jednu fotografiju po emociji, izaberite onu koja ima pozadinu koja najbolja odgovara emociji.

SREĆA *

Odabir 1

Odabir 2

Odabir 3

Odabir 4

Odabir 5

Odabir 6

TUGA *

Odabir 1

Odabir 2

Odabir 3

Odabir 4

Odabir 5

Odabir 6

Odabir 1

Odabir 2

Odabir 3

Odabir 4

Odabir 5

Odabir 6

LJUTNJA *

Odabir 1

Odabir 2

Odabir 3

Odabir 4

Odabir 5

Odabir 6

GAĐENJE *

Odabir 1

Odabir 2

Odabir 3

Odabir 4

Odabir 5

Odabir 6

